

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання
Форма навчання заочна
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ Алла МІЛЬКА

« ____ » грудня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Організація і методика обліку та
аналізу фінансових ресурсів підприємства»**

(за матеріалами Приватного акціонерного товариства
«Миргородський завод мінеральних вод»)

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і аудит»

ступеня магістр

**Виконавець
роботи**

Криворучко Софія Олександрівна

_____ 15.12.2025 р.

**Науковий
керівник**

к.е.н., доцент Артюх-Пасюта

_____ 15.12. 2025 р.

Рецензент

_____ **Хмелевська Ірина Олексіївна**

Полтава 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти обліку та аналізу фінансових ресурсів підприємства	7
1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства.....	7
1.2. Наукові підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства.....	22
1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».....	28
Висновки за розділом 1	37
Розділ 2. Організація і методика обліку фінансових ресурсів підприємства	38
2.1. Нормативно-правове регулювання обліку фінансових ресурсів підприємства	38
2.2. Організаційно-методичні аспекти обліку фінансових ресурсів підприємства.....	44
2.3. Напрями удосконалення обліку фінансових ресурсів підприємства.....	55
Висновки за розділом 2	64
Розділ 3. Організація і методика аналізу фінансових ресурсів підприємства	67
3.1. Аналіз фінансових ресурсів підприємства.....	67
3.2. Методика аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	76
3.3. Удосконалення методики аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	85
Висновки за розділом 3	95
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	97
ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Перманентна зміна нормативно-правової бази, запровадження воєнний стан в країні, нестабільний фінансовий клімат, низька платоспроможність населення, функціонування фінансового посередника, поява нових видів програмного забезпечення та технологій обумовлюють нові виклики для обліку фінансових ресурсів. Ефективність управління фінансовими ресурсами значною мірою визначається рівнем організації процесів аналізу на підприємстві.

Теоретичні та практичні аспекти обліку та аналізу формування і використання фінансових ресурсів підприємства висвітлено в працях таких науковців, як Глушко А. Д., Гуменна-Дерій М., Демко І. І., Дем'янишина О. А., Дорохова Л. М., Великий Ю. М., Іщенко Я. П., Крупка Я. Д., Лобачева І.Ф., Скрипник М. І., Шурман Ю. О. та ін. Незважаючи на значні наукові здобутки із зазначеної проблематики, низка питань організаційних та методичних підходів до обліку та аналізу фінансових ресурсів підприємства для забезпечення ефективності управління ними залишається актуальною.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в розвитку теоретичних, методичних, організаційних складових обліку та аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення визначеної мети передбачено вирішення таких завдань:

розвинути теоретичне розуміння суті і класифікації фінансових ресурсів як об'єкта обліку з метою поглибленого розуміння їх призначення, передумов та напрямків надходження і використання;

обґрунтувати методичні підходи до оцінки фінансових ресурсів підприємств з урахуванням сучасних інтеграційних та глобалізаційних процесів у національній економіці;

провести розрахунки основних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;

виявити проблемні аспекти щодо нормативно-правового регулювання фінансових ресурсів і визначити його вплив на обсяги фінансових зобов'язань з метою забезпечення кращого трактування суті та змісту понятійно-категоріального апарату;

розглянути організацію та опанувати методика обліку фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» з метою побудови раціональної системи бухгалтерського обліку;

визначити шляхи удосконалення обліку і звітності фінансових ресурсів в управлінні підприємствами харчової галузі та їх автоматизацію з метою підвищення оперативності обліку, аналітичності показників звітності і зручності використання вітчизняного та зарубіжного програмного забезпечення;

провести ретроспективний аналіз фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;

оцінити ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;

визначити напрями удосконалення методики оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Об'єктом дослідження є облік та аналіз фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних, організаційних та практичних аспектів обліку та аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Суб'єктом дослідження обрано Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) «Миргородський завод мінеральних вод».

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові, специфічні та емпіричні методи дослідження. Монографічний метод використано для огляду наукових публікацій вчених-економістів та на їхній базі представлено власні розробки з

обліку та аналізу фінансових ресурсів підприємств харчової галузі; індукції та дедукції - при визначенні проблем обліку фінансових ресурсів; абстрагування та конкретизації - для виявлення нових синтетичних та аналітичних рахунків щодо фінансових ресурсів, використання яких поліпшить фінансовий та управлінський облік у підприємств харчової галузі. Кращій наочності висвітленого матеріалу посприяли табличний і графічний методи дослідження.

Інформаційна база дослідження сформована на основі нормативно-правових документів, що регулюють облік фінансових ресурсів в Україні та на міжнародному рівні, за результатами досліджень науковців, зокрема, наукових монографій, матеріалів науково практичних конференцій, спеціалізованих фахових видань, спеціалізованої періодики, матеріалів власних досліджень, офіційних даних обліку і фінансової звітності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці рекомендацій щодо удосконалення організації та методики обліку та аналізу фінансових ресурсів з метою ефективного управління процесами в підприємствах харчової галузі. Звідси, обґрунтовано найбільш важливі наукові результати, зокрема:

удосконалено:

класифікацію фінансових ресурсів шляхом доповнення новим критерієм класифікації - можливість виконання фінансових зобов'язань підприємства, за яким фінансові ресурси поділяються на повноцінні (постійні та тимчасові) та резервні;

форми Звіту про рух грошових коштів за прямим та непрямим методами зі скороченим переліком статей, та запропоновано формувати його частіше, ніж раз в рік, згідно із потребами харчового підприємства;

систему рахунків бухгалтерського обліку шляхом створення аналітичних рахунків першого порядку до субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» синтетичного рахунку 31 «Рахунки в банках»; назву субрахунків синтетичного рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», що корелюють

із статтями Балансу (звіту про фінансовий стан);

методичний підхід до організації та методики аналізу фінансових ресурсів на підприємстві харчової галузі, який передбачає виконання низки послідовних взаємопов'язаних етапів та через поліпшення рівня виконання аналізу дає змогу підвищити ефективність формування і використання фінансових ресурсів;

дістали подальшого розвитку:

теоретичні підходи до систематизації поглядів щодо визначення економічної та обліково-аналітичної сутності дефініції «фінансові ресурси», що є базисом для систематизації, поглиблення й отримання нових знань щодо об'єктів фінансових ресурсів, на основі яких приймаються управлінські рішення;

розв'язання проблемних питань нормативно-правового регулювання фінансових активів і їх взаємозв'язку із іншими фінансовими інструментами та їх вплив на облік. З'ясовано, що значна кількість нормативно-правових актів та неоднозначне трактування окремих їх положень збільшує обсяг і складність роботи бухгалтера, тому запропоновано типовий алгоритм з організації ведення обліку фінансових ресурсів, що дає змогу спростити процес їх обліку у конкретному підприємстві в межах чинного законодавства.

Практичне значення результатів дослідження полягає у їх спрямованості на удосконалення організації, методики обліку та аналізу фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Результати проведеного дослідження опубліковано у Збірнику матеріалів XI Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції, що проходила 10 листопада 2025 р. в м. Полтава (додаток Ш).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Нині вітчизняні підприємства провадять свою діяльність в умовах воєнного стану, що характеризуються нестачею фінансових ресурсів. Інфляція, не прогнозовані коливання курсів валют, зростанням відсотків за користування кредитами, зниження платоспроможного попиту покупців негативно впливають на ефективність діяльності підприємств України. Відсутність фінансових ресурсів у необхідному обсязі спричинює порушення платіжної дисципліни та зниження рівня фінансової стійкості підприємств, а отже, національної економіки [104, с. 158].

На думку дослідників, фінансові ресурси відіграють важливу роль у діяльності суб'єктів господарювання будь-якої сфери та виду економічної діяльності. Однак для одних компаній важливо мати фінансові ресурси в готівковій формі, а для інших вони можуть використовуватися у вигляді матеріальних цінностей, таких як торговий кредит або фінансовий лізинг. У деяких видах господарської діяльності фінансові ресурси формуються за рахунок використання внутрішніх матеріальних ресурсів. До таких видів економічної діяльності насамперед відноситься харчова промисловість, де частина фінансових ресурсів, які мають бути в готівковій формі, через відсутність внутрішніх і зовнішніх можливостей для їх формування замінюються матеріальними цінностями, які за своїми внутрішніми властивостями можуть виступати трансформованими фінансовими ресурсами [90, с. 63].

Дослідивши нормативно-правову базу обліку та економічну літературу за темою дослідження можна зауважити, що у більшості визначень поняття «фінансові ресурси підприємства» чітко не вказано (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Розкриття змісту категорії «фінансові ресурси»

Автор	Сутність
Коробов М.Я.	Фінансові ресурси підприємства – це його власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства.
Рогова Е.М.	Фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення затрат із розширеного відтворення й економічного стимулювання працівників.
Опарін В.М.	Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства.
Майдуда Г.С.	Фінансові ресурси на відтворення основних засобів представляють собою грошові доходи та накопичення, що формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності за рахунок власних, залучених і позикових джерел та використовуються для відновлення активів підприємства з метою забезпечення ефективності його розвитку.
Зянько В.В., Фурик В.Г., Вальдшмідт І.М.	Фінансові ресурси підприємства – це грошові кошти та товарно матеріальні цінності, які мають грошову оцінку і забезпечують процес господарської діяльності підприємства та задоволення його соціальних потреб.
Скрипник М.І., Григоревська О.О., Таран В.І.	Фінансові ресурси – це активи підприємства в частині грошових коштів, дебіторської заборгованості та фінансових інвестицій, а власний капітал, зобов'язання та інші активи підприємства тільки відображають як підприємство розмістило наявні фінансові ресурси, тобто куди вони були спрямовані на дату складання фінансової звітності.

Джерело: узагальнено автором за [11, с. 123; 29, с. 9; 40, с. 551; 53; 103, с. 546]

Фінансові ресурси виступають в різних формах: фінансові ресурси організації, фінансові ресурси некомерційних установ, громадських організацій, а також у формі державних фінансів. Кожна з вище перерахованих форм має своє призначення, відіграє важливу роль в розвитку держави і економіки країни, діяльності самої організації і населення в цілому. Підприємства є основною ланкою економіки, а фінансові ресурси підприємств можуть свідчити про їх спроможність і фінансову стійкість. Від фінансових результатів

діяльності підприємств в більшій мірі залежить економічний стан держави та регіону, де розташоване підприємство, рівень життя населення [48, с. 612].

Вважаємо, що фінансові ресурси слід розглядати з двох точок зору: як сукупність інструментів, що використовуються для залучення фінансових ресурсів, необхідних для обслуговування виробничих та інших витрат організації; як сукупність способів фінансового забезпечення діяльності організації, потенційно доступних і фактично використаних в процесі створення, становлення і розвитку організації, що забезпечують певну величину фінансових ресурсів.

Деякі науковці ототожнюють фінансові ресурси і капітал, а іноді й підміняють одне поняття іншим.

Капітал є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів підприємства та використання ним своїх зобов'язань. Тобто капітал - об'єктивний фактор виробництва, частина фінансових ресурсів, які використовуються підприємством у своїй діяльності. Отже, капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів. І тому ототожнювати поняття «фінансові ресурси» і «капітал» не можливо [104, с. 158].

Принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому якщо «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», то це означає, що у підприємства немає жодних фінансових зобов'язань [104, с. 159].

На думку вчених та дослідників, фінансові ресурси, є головною метою у здобутті фінансової стійкості, що дозволяють збільшувати шанси на виживання у ринковій стихії, забезпечуючи розрахунок за зобов'язаннями перед державними органами та кредиторами та принести дохід власникам. Також під фінансовими ресурсами доцільно визначати грошові доходи, накопичення та надходження, що перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання. Використовувані ними із ціллю відтворення розширеного, для

соціальних потреб, матеріального стимулювання працюючих, реалізації соціальних програм [52].

Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок низки джерел. За джерелом створення є дві великі групи джерел: власні (ресурси, що належать підприємству й утворюються внаслідок його фінансово-господарської діяльності: статутний капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток) і залучені (ресурси, що знаходяться тимчасово в розпорядженні підприємства і можуть використовуватися для досягнення статутних цілей: довгострокові і поточні зобов'язання) [90, с. 64].

Структура фінансових ресурсів за джерелами формування представлена на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 - Склад фінансових ресурсів підприємства за джерелами їх формування

Джерело: [29, с. 128]

Різні класифікаційні дефініції фінансових ресурсів у економічній літературі дають змогу розглядати їх як об'єкти бухгалтерського обліку, зокрема: фінансові ресурси - господарські засоби та фінансові ресурси - джерела утворення господарських засобів.

Крім того, слід зазначити, що всі тлумачення фінансових ресурсів пов'язані з грошовими коштами, хоча більшість дослідників відносять до фінансових ресурсів і фінансові активи. З'ясовано, до фінансових активів, крім грошових коштів, відноситься ще й дебіторська заборгованість та фінансові інвестиції (рис. 1.2).

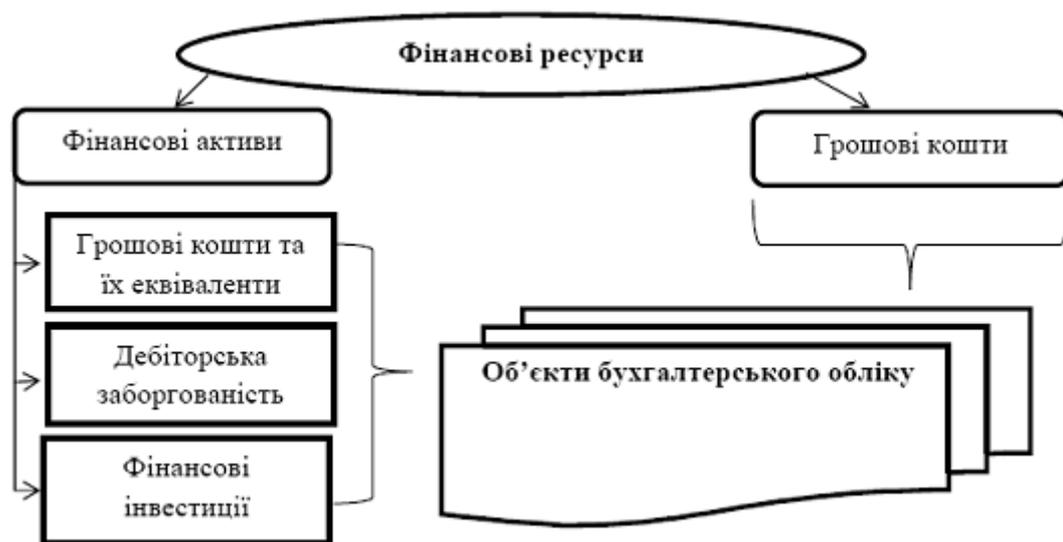

Рисунок 1.2 - Взаємозв'язок фінансових ресурсів з об'єктами бухгалтерського обліку

Джерело: [52; 83]

Тобто, якщо звертати увагу тільки на те, що фінансові ресурси - це грошові кошти та фінансові активи, то можна однозначно сказати, що вони відносяться до об'єктів бухгалтерського обліку, а саме до активів підприємства [83].

Другий підхід полягає у виділенні джерел утворення фінансових ресурсів. Більшість авторів суперечать своєму ж тлумаченню поняття «фінансові ресурси», оскільки виходячи з класифікації (за джерелами утворення), поділяють їх на власні (виручка від реалізації, чистий прибуток, амортизаційні

відрахування, дооцінка товарних запасів та ін.) та невластні (позики, кредиторська заборгованість та засоби, одержані безоплатно) [83].

Власний та невластний (позичений і залучений) капітал, з одного боку, формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активів, а з іншого боку, він становить зобов'язання перед його власниками (юридичними та фізичними особами, а також державою) [83].

Виходячи з цього підходу фінансові ресурси можна розглянути не тільки як грошові кошти та фінансові активи, але і як джерела підприємств, які націлені на формування активів [83].

Виходячи з цього, говорячи про фінансові ресурси, мається на увазі сукупність грошових ресурсів, що з часом набувають форми капіталу. Щоб виявити цю сукупність та її склад, можна просто поглянути у пасив балансу, що складений на звітну дату, тобто фінансові ресурси виходячи із цього підходу - це зобов'язання та власний капітал підприємства, а отже і об'єкти бухгалтерського обліку [83].

Фінансові ресурси як джерела формування активів підприємства також є об'єктами бухгалтерського обліку (зобов'язання та власний капітал) та відображаються у пасиві балансу. З позиції авторів щодо трактування фінансових ресурсів, вони є активами, а отже і об'єктами бухгалтерського обліку та знаходять своє відображення в активі балансу (рис. 1.3).

Отже, проаналізувавши вище сказане, встановлено, що джерела фінансових ресурсів підприємства є об'єктами бухгалтерського обліку та формуються на основі пасиву його балансу. Виходячи з іншого підходу, тобто з позиції трактування поняття фінансових ресурсів, вони також відносяться до об'єктів бухгалтерського обліку (активи підприємства) [83].

Для цілей бухгалтерського обліку доцільно розглядати фінансові ресурси як грошові кошти та фінансові активи. Що ж стосується джерел їх утворення, то вони є лише шляхами формування фінансових ресурсів [83].

Рисунок 1.3 - Взаємозв'язок фінансових ресурсів з об'єктами бухгалтерського обліку через тлумачення поняття та їх джерела утворення

Джерело: [52; 83]

Таким чином можна стверджувати, що фінансові ресурси чітко прописані в Плані рахунків в частині необоротних активів (клас 1) і коштів, розрахунків та інших активів (клас 3) (рис. 1.4).

Тобто вони безпосередньо знаходять своє відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відносяться до активів підприємства. Зокрема, в частині необоротних активів (довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість та інші активи) та коштів, розрахунків та інших активів (готівка, рахунки в банках, інші кошти, поточні фінансові інвестиції, розрахунки з покупцями та замовниками, розрахунки з різними дебіторами) [103, с. 547].

Підсумок пасиву балансу відображає загальну суму фінансових ресурсів, а його статті показують нам їхній склад. Також, за допомогою пасиву, можна побачити сформовані в минулому фінансові ресурси, що матеріалізувалися в активів [83].

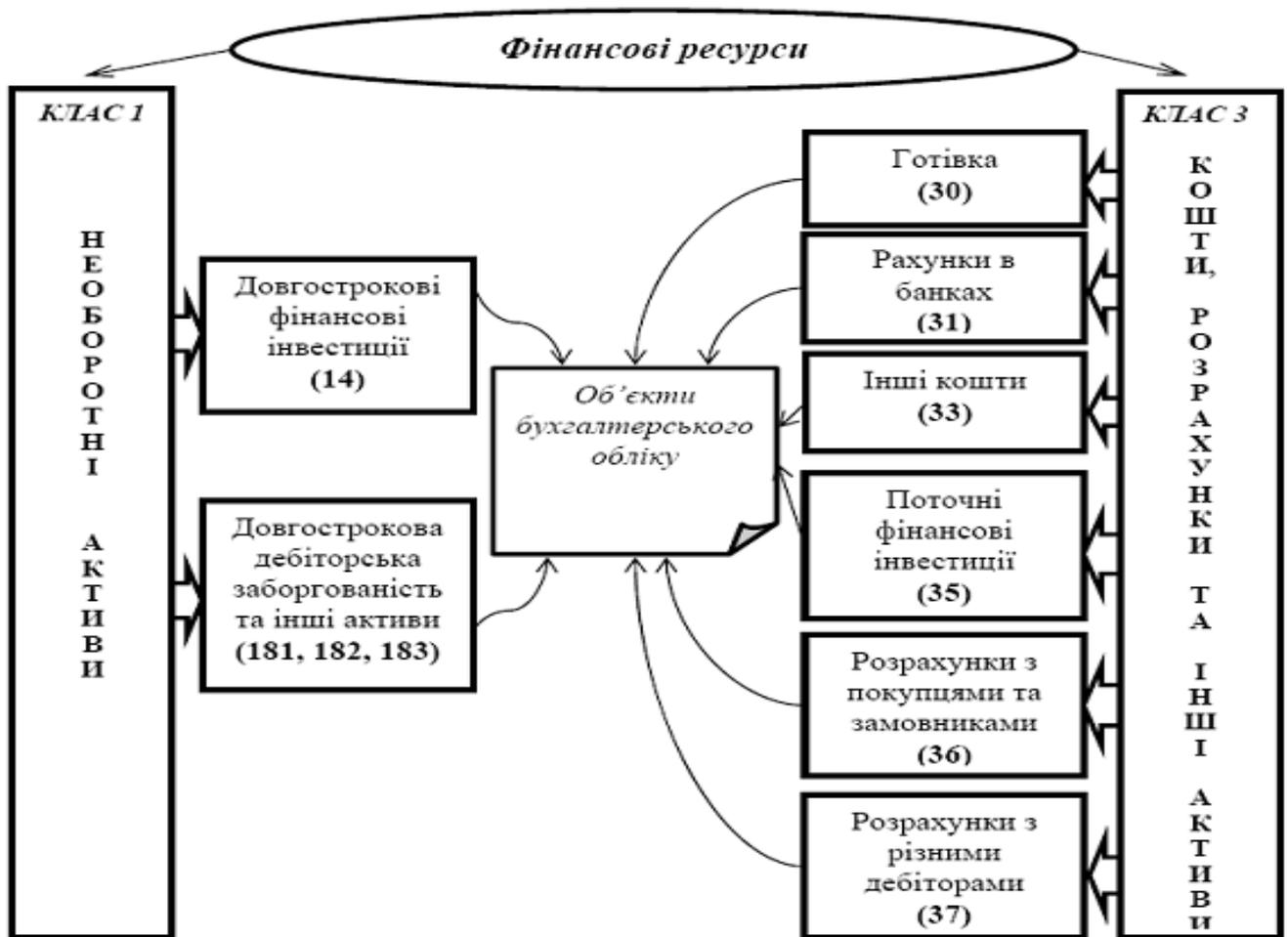

Рисунок 1.4 - Взаємозв'язок фінансових ресурсів з об'єктами бухгалтерського обліку виходячи з Плану рахунків*

Джерело: [52; 83]

Враховуючи вищенаведене, вважаємо, що фінансові ресурси підприємства - це сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння й які використовують ся для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства. На основі цього визначення сформуємо власну класифікацію фінансових ресурсів, яка відобразатиме місце кожного окремого ресурсу на підприємстві.

Науковці складають класифікацію фінансових ресурсів за тими ознаками, які вважають найбільш важливими. Аналіз літературних джерел дозволив виділити досить велику кількість класифікацій фінансових ресурсів: за етапами формування, за формою реалізації, за походженням, за правом власності, за напрямками використання, за створенням фондів підприємства, за видами господарської діяльності, за об'єктами інвестування, за організаційно - правовою формою, за характером використання, за видами сформованих активів, за джерелами покриття, за ступенем ліквідності активів, за терміновістю погашення зобов'язань, за призначенням, за матеріально-речовою структурою [76, с. 29].

Кожна з розглянутих класифікацій складена на основі певної ознаки - критерію. Виділимо новий критерій, на який не було звернуто увагу раніше. Цей критерій має бути досить вагомим - чітко відображати сутність функціонування фінансових ресурсів на підприємстві. На нашу думку, таким критерієм може бути ступінь можливості кожного окремого фінансового ресурсу бути засобом погашення зобов'язань підприємства.

Не всі активи підприємства є такими, що у будь-який час можуть бути використані для того, щоб погасити зобов'язання. У цьому зв'язку фінансові ресурси можна підрозділити на дві групи: 1) повноцінні; 2) резервні.

Повноцінними є такі фінансові ресурси, що по своїй формі найбільш відповідають вимогам до засобів оплати. Тобто фінансовий ресурс має бути ліквідним, загально визнаним еквівалентом вартості товарів, робіт, послуг. В цій групі можна виділити дві підгрупи: постійні та тимчасові.

До постійних повноцінних фінансових ресурсів необхідно віднести вільні грошові кошти на рахунках та в касі, нерозподілений прибуток підприємства, а також кошти на депозитних рахунках спеціального типу, тобто такі, що завжди доступні підприємству. Використання цих коштів не обмежено часом, не є строго цільовими та не обмежено діючим законодавством. Однак це стосується лише коштів, які є власністю підприємства. Слід пам'ятати, що на рахунках та в

касі можуть бути кредитні кошти, які в наведеній класифікації відносяться до іншої групи, а саме - до тимчасових повноцінних ресурсів.

Тимчасовими повноцінними ресурсами є такі фінансові ресурси, що відповідають наведеним вище вимогам до засобів оплати, але доступ до них обмежений у часі. Їх використання в якості засобу сплати фінансових зобов'язань обмежено строком, або до якогось моменту часу, або вони стають доступні до використання після певного моменту.

До групи тимчасових повноцінних ресурсів можна віднести:

кошти амортизаційного фонду до того часу, коли немає потреби у відновленні основних засобів;

кошти Фонду заробітної плати до часу їх виплати робітникам;

кошти, призначені до перерахування в бюджети всіх рівнів та позабюджетні цільові фонди до часу їх перерахування;

кредиторську заборгованість підприємства до настання часу погашення;

дохід від розміщенні грошових коштів на строкових депозитних рахунках після часу їх перерахування на відповідний банківський рахунок.

Усі повноцінні фінансові ресурси - й постійні, й тимчасові - це грошові кошти. Саме грошові кошти є найбільш ліквідним, універсальним, загально визнаним еквівалентом вартості товарів, робіт та послуг. З цієї причини досить багато вчених-економістів визначають фінансові ресурси підприємства як грошові кошти.

Грошові кошти підприємства знаходяться в постійному русі й інвестуються у різні види активів. За умови недостатності грошових коштів для погашення фінансових зобов'язань підприємства можливі й інші типи оплати. Зокрема, бартер та декілька видів безготівкових платіжних інструментів, які на якійсь час є заміною грошових коштів у кругообігу, наприклад, вексель. Активи за умови згоди контрагентів можуть виступити в якості засобу оплати у своїй первинній формі або пере творені в грошову форму. Резервні фінансові ресурси менш ліквідні, ніж грошові кошти, та потребують часу для перетворення їх з

первинної форми в грошову. Розглянемо процес сплати за допомогою резервних фінансових ресурсів:

готова продукція не потребує багато часу для перетворення в грошову форму та чудово зберігає свою вартість;

нерухомість та транспорт не задіяні в основній діяльності, потребує багато часу для перетворення в грошову форму, але вартість нерухомості у сучасних економічних умовах має тенденцію до збільшення;

кошти на депозитних банківських рахунках строкового характеру є ліквідним ресурсом, однак доступ до них обмежений до закінчення строку депозитного договору. Цей ресурс можна було б віднести до тимчасових повноцінних ресурсів, так як доступ до них буде відкрито після закінчення строку депозитного договору. Включення цих коштів до складу резервних фінансових ресурсів зумовлено тими обставинами, що протягом дії депозитного договору кошти недоступні для використання, а одразу після закінчення строку дії договору ці кошти стають вільні до використання й перетворюються в повноцінні постійні фінансові ресурси. Існує можливість отримання цих коштів до закінчення строку, але на це потрібен певний час. До того ж за умови дострокового розірвання депозитного договору існує система штрафування, тому підприємство не отримає частини прибутку, на який розраховувало;

кошти, які відносяться до дебіторської заборгованості, знаходяться в кругообігу контрагентів й недосяжні до використання до моменту погашення цієї заборгованості. Існує можливість переуступки (продажу) суми дебіторської заборгованості на користь іншого суб'єкта господарювання раніше строку її погашення (факторинг). Таким чином, дебіторську заборгованість можна віднести до резервних фінансових ресурсів. В разі погашення заборгованості ці кошти будуть належати до повноцінних постійних ресурсів;

векселя, отримані підприємством, та цінні папери можуть бути передані контрагентові (за умови його згоди) в якості сплати.

Резервні фінансові ресурси використовуються при розрахунках з контрагентами, робітниками у добро вільному порядку та також в примусовому після відповідного рішення суду. Для розрахунків з державними органами вони потребують перетворення в грошову форму.

Класифікація фінансових ресурсів підприємства за критерієм можливості бути засобом виконання фінансових зобов'язань проілюстрована за допомогою рис. 1.5.

Рисунок 1.5 - Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Джерело: розроблено автором

Ця класифікація запропонована нами з метою підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. В умовах воєнного та кризового стану економіки особливо гостро відчувається недостатність фінансових ресурсів. На нашу думку, використання такого інструменту як платіжний календар зобов'язань сприятиме більш ефективному розподілу ресурсів та зменшенню негативних наслідків фінансово-економічної кризи. У платіжному календарі мають бути зафіксовані дати та обсяги платежів. Це допоможе при прийнятті управлінського рішення стосовно структури активів. Обсяг абсолютно ліквідних активів має дорівнювати обсягу наступного платежу. Надлишок має бути розміщений в обігу. Для зобов'язань, строк погашення яких настає не в найближчий час, можуть бути використані не тільки абсолютно ліквідні активи ви (повноцінні фінансові ресурси), а й резервні. Для цього керівникам підприємства необхідно провести відповідні консультації з кредиторами (контрагентами) та визначити, чи згодні вони прийняти резервні фінансові ресурси в якості засобу погашення зобов'язання в його первинній формі. Якщо ні, тоді з'являється необхідність розпочинати процес продажу цих активів, перетворюючи їх у грошову форму.

Поділ фінансових ресурсів за видами господарської діяльності визначає, на забезпечення яких саме операцій спрямовуються кошти. Операційні ресурси спрямовані на забезпечення фінансування операційної (основної) діяльності підприємства. Інвестиційні ресурси - на придбання та реалізацію тих довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. Фінансові ресурси спрямовані на зміну розміру і складу власного та позикового капіталу.

За джерелами формування фінансові ресурси підприємства поділяють на власні кошти (акціонерний капітал), залучені безоплатно державою з бюджету чи фондів цільового призначення або корпоративними формуваннями з централізованих фондів, позичені - отримані кредити.

Згідно поділу фінансових ресурсів за кругообігом виділяють ті, з якими підприємство починає свою діяльність і які концентруються у статутному

капіталі, тобто початкові фінансові ресурси, та отримані підприємством у результаті його діяльності у формі чистого доходу (прибутку). За характером використання виділяють матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби), які постійно забезпечують виробничий процес, і ті, що перебувають в обігу, обслуговуючи окремий виробничий цикл, - оборотні активи. Фінансові ресурси підприємства також можуть розглядатись як капітал, який в свою чергу може бути поділений за об'єктом інвестування: основний, що спрямований на фінансування необоротних активів підприємства; оборотний, що формує сукупність оборотних активів підприємства. Також розподіл здійснюється за метою використання:

виробничий капітал, який інвестований в активи підприємства для здійснення поточної діяльності;

фінансовий капітал, що використовується для інвестування в грошові інструменти (депозитні вклади) та боргові фондові інструменти (облігації, депозитні сертифікати);

спекулятивний капітал, що використовується під час здійснення спекулятивних, заснованих на різниці в цінах, фінансових операцій [36].

За стадією утворення фінансові ресурси поділяються на:

початкові - утворені на початковій стадії діяльності підприємства;

державні - асигнування з бюджету;

акціонерні - внески засновників; приватні - власний капітал підприємства [36].

Згідно поділу за терміном використання фінансових ресурсів виділяють: вкладені ресурси, які застосовуються протягом тривалого терміну використання і постійно беруть участь у процесі відтворення та використанні ресурси, тобто поточні витрати, виражені у грошовій формі, їх розмір включений в ціну товару та відшкодовується в процесі одного виробничого циклу. Вкладені фінансові ресурси поділяються за напрямом вкладу: у матеріальні активи, у нематеріальні активи, в оборотні активи. За метою використання фінансові ресурси поділяються на цільові (резервний капітал,

спеціальні фонди), як можуть бути використані лише на попередньо зазначені цілі, і універсальні, які не мають обмежень щодо напрямку їх застосування [47, с. 263].

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад та структура фінансових ресурсів підприємства. Так, підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємства.

Висока питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів на акції, процентів по облігації, зменшує ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Тому в кожному конкретному випадку необхідно обґрунтувати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів.

Ураховуючи важливість класифікації фінансових ресурсів, для управління їх формування та використання запропонована класифікація фінансових ресурсів підприємства дозволить вибрати правильне співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, а також створить дієвий механізм управління.

Структура та розмір фінансових ресурсів залежать від обсягу виробництва підприємства та його ефективності. Зв'язок між розміром фінансових ресурсів та обсягом виробництва є двояким, оскільки основним регламентуючим фактором збільшення обсягів виробництва є величина фінансових ресурсів, як і навпаки. Наприклад, недостатній розмір фінансових ресурсів веде до скорочення обсягу виробництва та неможливості його розширення, зниження рівня використання виробничих потужностей, недостатнього забезпечення матеріальними, трудовими та іншими ресурсами і, як наслідок, до ще більшого скорочення фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів підприємства слід розглядати як складний динамічний процес, орієнтований на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем та забезпечення високоякісного використання. Тому

важливо розуміти, які саме фактори зумовлюють формування складників фінансових ресурсів та впливають на їх збалансованість та ефективність використання.

Під час дослідження розглянуто основні визначення та класифікації фінансових ресурсів підприємства. Досліджено взаємозв'язок фінансових ресурсів підприємства з об'єктами бухгалтерського обліку. Виділено новий критерій класифікації - можливість виконання фінансових зобов'язань підприємства. Розроблено власну класифікацію, згідно з визначеним критерієм.

1.2. Наукові підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства

Проведений аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що сьогодні відсутня єдина методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із чітко визначеною системою аналітичних показників та коефіцієнтів. У цьому аспекті актуальним та першочерговим завданням постає систематизація методичних підходів до аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства - важливий елемент загальної системи управління підприємством, це система способів опрацювання, трансформації та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності [30, с. 471]. У цілому проведення аналізу дає можливість якісно оцінити управлінські рішення, визначити вичерпність і достовірність інформаційного забезпечення для їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик господарського чи фінансового маневру, дати характеристику стратегії і тактики функціонування суб'єкта господарювання.

У процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства вирішується низка важливих завдань:

загальна оцінка забезпечення підприємства фінансовими ресурсами;

визначення оптимального розміру, складу і структури фінансових ресурсів підприємства;

аналіз ефективності використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства;

обґрунтування фінансової стратегії підприємства;

вивчення впливу факторів на процеси формування і використання фінансових ресурсів підприємства;

аналіз темпів змін фінансового забезпечення підприємства та їх напрямів

виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;

розроблення проекту управлінського рішення для усунення виявлених недоліків та освоєння резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства [13, с. 130].

Доцільно відзначити, що в процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства завдання мають бути узгоджені між собою для забезпечення найбільшого ефекту.

Аналіз фінансових ресурсів необхідно проводити в межах технологічного процесу, згідно з яким у процесі перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники та оптимальні напрями їх використання, які, своєю чергою, становлять основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами.

Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у виявленні методів формування й обробки даних про фінансові ресурси, які дають об'єктивну оцінку фінансового стану, тенденцій розвитку та резервів підвищення ефективності використання грошових коштів та шляхів їх реалізації [30, с. 471].

Для проведення якісної оцінки фінансових ресурсів підприємства та виявлення можливостей підвищення ефективності їх формування й використання можуть застосовуватися такі методи аналізу:

класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу: ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування [55, с. 205];

традиційні методи економічної статистики: середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці;

методи математичної статистики вивчення зв'язків: кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний аналіз та ін.;

економетричні методи: матричні, теорії міжгалузевого балансу [14].

У практиці зарубіжних компаній найчастіше застосовується модель Дюпона, яка становить чітко детерміновану факторну залежність основних компонентів фінансової звітності підприємства. Згідно із цією моделлю, на рентабельність власного капіталу впливають рентабельність продажу, оборотність активів, показник фінансового важеля. Значущість виділених факторів пояснюється тим, що вони узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, його статичну та динамічну, фінансову звітність звітності. Перший фактор узагальнює Звіт про фінансові результати підприємства, другий - актив балансу, третій - пасив балансу [81].

Підхід щодо ланцюгових підстановок використовується для розрахунку впливу факторів в усіх типах детермінованих моделей. Він дозволяє виявити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на фактичну у звітному періоді. Використання методу ланцюгових підстановок дозволяє виявити, зміна якого із факторів найбільше вплинула на зниження результативного показника. Цей метод дозволяє керівництву підприємства виявити проблемні місця своєї діяльності, і сконцентрувати на них свою увагу [81, с. 25].

Дослідження джерел формування фінансових ресурсів підприємства з використанням перелічених вище методів дає змогу виявити зміни в структурі капіталу, причини та наслідки цих змін, побачити рівень забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами та залежності від зовнішніх позичальників.

Більшість учених у своїх дослідженнях акцентує увагу на деталізації аналізу стану активів, однак більш доцільно спершу вдосконалити методику аналізу джерел формування фінансових ресурсів, адже стан підприємства напряму залежить від ефективності формування, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. Тому дослідження структури та динаміки руху пасивів, визначення й аналіз тенденції зміни розміру їх складників, установлення причинно-наслідкових зв'язків їх структурних змін, виявлення оптимального співвідношення між власним та залученим капіталом, структуризація пасивів і визначення питомої ваги їх складників у розділах пасивів та валюті балансу є важливими і невід'ємними етапами аналізу господарської діяльності підприємства, зокрема в частині визначення його фінансового стану та забезпеченості фінансовими ресурсами.

Під час аналізу стану власних фінансових ресурсів особлива увага приділяється аналізу факторів зміни рентабельності власного капіталу, динаміки, складу та структури джерел формування капіталу, у тому числі власного.

Актуальними також є питання щодо характеристики складників власного капіталу, його оборотності та ефекту фінансового важеля. Велике значення факторів зміни рентабельності власного капіталу зумовлене пропорційним зв'язком між рентабельністю як головним вартісним показником ефективності виробництва та оптимальним використанням фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства.

З урахуванням завдань, які мають бути вирішені в процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також системи методичних прийомів,

що застосовуються для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, порядок проведення аналізу правомірно представити на рис. 1.6.

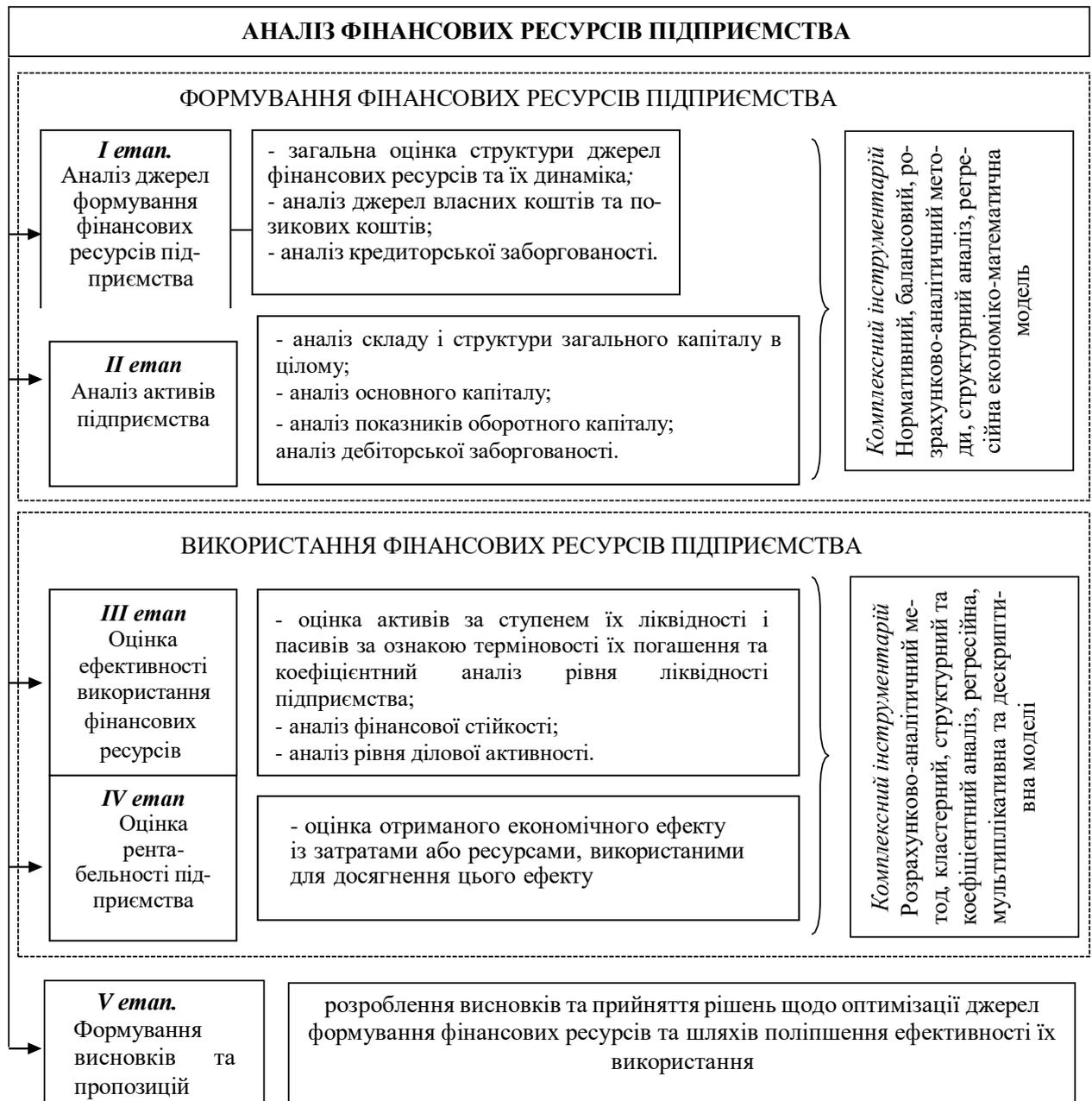

Рисунок 1.6 - Структурно-логічна схема проведення аналізу фінансових ресурсів підприємства

Джерело: [30, с. 472]

Відповідно інформації рис. 1.6, аналіз формування фінансових ресурсів підприємства передбачає два послідовних етапи: на першому етапі дослідження здійснюється оцінка джерел формування фінансових ресурсів, на другому - аналіз активів суб'єкта господарювання. Зазначена послідовність

обґрунтована важливістю такої категорії, як капітал, адже саме він є основою для провадження господарської діяльності.

Оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства необхідно проводити за показниками стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через коефіцієнти структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінювати вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства [13-14]. Показники комплексного аналізу фінансових ресурсів підприємства представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 - Показники комплексного аналізу фінансових ресурсів підприємства

Показник	Характеристика
1	2
Показники фінансової стійкості підприємства	
Коефіцієнт автономії	Характеризує частку вкладників підприємства в загальній сумі авансованих коштів
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Характеризує частку залученого капіталу в загальній сумі капіталу підприємства
Коефіцієнт фінансового ризику	Характеризує співвідношення залученого та власного капіталу та показує, у скільки разів залучений капітал перевищує власний
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	Характеризує ступінь мобілізації власного капіталу: яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власним оборотним капіталом (ВОК)	Показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власним капіталом і не потребують залучення позикових
Показники рентабельності підприємства	
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Характеризує величину отриманого прибутку (збитку), отриманого на одну гривню власного капіталу підприємства
Коефіцієнт рентабельності активів	Характеризує величину отриманого прибутку в розрахунку на одну гривню активів підприємства
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу	Показує величину прибутку, яка припадає на одну гривню залученого капіталу
Коефіцієнт загальної рентабельності	Показує розмір чистого прибутку з однієї гривні чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

Продовження табл. 1.2

1	2
Показники ділової активності підприємства	
Коефіцієнт оборотності активів	Ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Ефективність використання капіталу підприємства власного
Коефіцієнт оборотності основних засобів	Ефективність використання засобів підприємства основних

Джерело: [14; 19, с. 217]

Аналіз формування та використання фінансових ресурсів підприємства правомірно визначити основою прийняття управлінських рішень у напрямі підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. При цьому проведення аналізу повинне мати систематичний характер для забезпечення можливості своєчасного та оперативного реагування суб'єкта господарської діяльності на зміни ринкової кон'юнктури.

Досліджено та узагальнено теоретичні аспекти, обґрунтовано методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства та запропоновано структурно-логічну схему, яка передбачає виконання низки послідовних взаємопов'язаних етапів та дає змогу підвищити ефективність формування і використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання.

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Суб'єктом дослідження обрано Приватне акціонерне товариство (далі - ПрАТ) «Миргородський завод мінеральних вод», яке знаходиться за адресою:

37600, Україна, Полтавська обл., Миргородський р-н, м. Миргород, вул. Мінзаводська, буд. 1.

Основними видами діяльності із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД є:

11.07 - Виробництво безалкогольних напоїв та мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки;

10.86 - Виробництво дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів;

46.34 - Оптова торгівля напоями.

ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» входить до наступних об'єднань підприємств:

Асоціація виробників мінеральних та питних вод України, що знаходиться за адресою: 01014, Україна, м. Київ, вул. Болсуновська, буд. 13-15;

Спілка підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, що знаходиться за адресою: 01014, Україна, м. Київ, вул. Воровського, 22, офіс 37.

ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» позиціонує себе провідним вітчизняним виробником з великим досвідом роботи та бездоганною репутацією. Досліджуване товариство має ряд конкурентних переваг, а саме: високий технічний потенціал, свідченням якого є сучасне обладнання; сертифікація за міжнародними стандартами; кваліфікований персонал.

Підтримуючи Європейські напрями розвитку, керівництвом досліджуваного товариства було прийняте рішення про розробку та впровадження системи якості у відповідності до стандарту ISO 9002. Результатом чого стало визнання ефективності управління якістю товариства національною системою сертифікації УкрСЕПРО та отримання в 2001 році сертифікату № 84161 відповідності системи якості вимогам міжнародного стандарту ISO 9002. На ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» функціонує система управління якістю, сертифікована на відповідність ISO 9001:2001.

У 2001 р. ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» став лауреатом шостої програми «Людина Року-2001»: номінація «Національна торгова марка року-2001». Протягом 2002-2009 рр. на міжнародному конкурсі «Вибір року» - одержав приз «Найкраща мінеральна лікувально-столова вода».

У 2006 р. ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» отримав вагоме підтвердження якості своєї продукції - міжнародний сертифікат НАССР, що відкрив перед ним нові можливості як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках.

У 2009 р. ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» посів 9 місце у щорічному Рейтингу кращих роботодавців Центральної та Східної Європи в категорії «Великі компанії». Так, ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» став єдиною українською компанією, що потрапила в дану категорію відомого дослідження, яке щороку проводить міжнародна компанія Hewitt Associates за спонсорської підтримки Wall Street Journal Europe.

У 2010 р. відповідно до рішення зборів акціонерів проведено зміну назви із Закритого акціонерного товариства у Публічне акціонерне товариство, та приведено діяльність у відповідність до Закону України «Про акціонерні товариства». З січня 2017 р. загальними зборами акціонерів ухвалено рішення про зміну типу та найменування товариства з Публічного акціонерного товариства на Приватне акціонерне товариство.

Основними видами продукції ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є: Мінеральна вода «Миргородська»; Мінеральна вода «Миргородська Лагідна»; Питна вода «Старий Миргород»; Питна вода «Аляска»; Питна вода «Аква Лайф»; Питна вода «Аква Няня». Для здійснення моніторингу якості продукції на досліджуваному товаристві постійно діє виробнича лабораторія обладнана за останнім словом техніки, що дозволяє всебічно здійснювати контроль. Готова продукція проходить ретельний контроль якості на вході та виході, має привабливий зовнішній вигляд та надійно захищена від підробок.

Для утримання конкурентних позицій на ринку, ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» оперативно відповідає на вимоги ринку, розширює

асортимент продукції, проводить технічне удосконалення виробництва та всебічний розвиток персоналу.

Основний ринок збуту продукції ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» на 99,9 % є ринок України. Генеральними дистриб'юторами та основними клієнтами є Приватне акціонерне товариство «Індустріальні та дистрибуційні системи» та Товариство з обмеженою відповідальністю «ІДС Аква Сервіс».

Для проведення аналізу показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. використано інформацію фінансової звітності товариства (додаток А, Б, В, Д, Е, Ж), методи горизонтального (визначають абсолютні та відносні зміни різних статей балансу) та вертикального аналізу (визначають питому вагу окремих статей та їх змін).

Показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. представлено у додатку І.

Фінансовою основою фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є його фінансові ресурси. Фінансування діяльності товариства здійснювалося головним чином за рахунок виробництва безалкогольних напоїв та мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки, та виробництва дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів;

Процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на товаристві включає механізм утворення власного та позикового капіталу для фінансування активів (необоротних та оборотних), фінансового забезпечення операційної та фінансово-інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

У товаристві за 2022-2024 рр. відбувається значний дефіцит власного оборотного капіталу, що обумовило у зростанні потреби залучення позикових фінансових ресурсах.

Вітчизняна практика свідчить, що найбільш суттєвим і динамічним

джерелом власних фінансових ресурсів є нерозподілений прибуток. Прояв його домінуючого впливу на формування власного оборотного капіталу реалізується у часі, тобто, процес вихолощування власного капіталу у даному випадку проходить на фоні кумулятивного зростання нерозподіленого прибутку, який, в першу чергу, формує власний оборотний капітал.

Протягом 2022-2024 рр., загальна вартість вкладеного капіталу становила 13041 тис. грн.

Дефіцит власних оборотних ресурсів товариства збільшився у 2023 р. відносно 2022 р. на 68437 тис. грн, або майже в 1,6 рази, 2024 р. порівняно із 2023 р. зменшився на 39,0 %, у тому числі за рахунок щорічного зростання суми нерозподіленого прибутку, який у 2024 р. збільшився на 146158 тис. грн або на 44 %.

Частка нерозподіленого прибутку у структурі власного капіталу товариства за 2022-2024 рр. зросла у 1,5 рази, що спричинило зниження темпів зростання позикового капіталу (- 3,3 %) у 2024 р. порівняно з 2023 р.

Дефіцит власного оборотного капіталу відбувся за рахунок значних вкладень в необоротні активи, насамперед, запаси, та за рахунок значних коштів у дебіторській заборгованості (25,1 % у 2024 р.).

Враховуючи вище наведене, констатуємо, що процес нарощування власних фінансових ресурсів проходить під впливом кумулятивного зростання нерозподілених прибутків протягом досліджуваного періоду.

Майно ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» складають необоротні та оборотні активи (додатка К).

Серед необоротних активів найбільшу частку, яка становила у 2023 р. 60,5 %, 2024 р. - 52,1 % мають основні засоби. Іншу частку у необоротних активів товариства складають нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції.

Середньорічна вартість основних засобів у 2023 р. збільшилась на 22,1 % відповідно до 2022 р., що характеризує підвищення технічної оснащеності товариства за досліджуваний період. У 2024 р. зміна вартості основних засобів

(5,9 %) була суттєвою меншою.

Незважаючи на розширення обсягів діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», середні залишки оборотних активів зменшилися у 2023 р. порівняно із 2022 р. (- 31,6 %), але дещо збільшилися у 2024 р. відносно попереднього - на 10507 тис. грн, або на 4,0 %.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу в 2024 р. склала 341 особу, що на 11,1 % більше від рівня попереднього року.

Позитивно слід відзначити прибуткову операційну діяльність товариства за 2022-2024 рр. Але, суттєве зменшення валового прибутку в 2023 р. спричинив недосконалий механізм ціноутворення, що не забезпечив отримання достатнього прибутку через значне підвищення собівартості одиниці продажу відносно її ціни. У 2024 р. спостерігаємо покращення даної ситуації за рахунок збільшення у 8 разів прибутку товариства від операційної діяльності, чистого прибутку - у 26,5 рази. (додаток Л).

Фінансову стійкість товариства визначають фінансові коефіцієнти. Що характеризують оптимальну структуру активів та джерел їх фінансування, співвідношення власного і позикового капіталу. Фінансові коефіцієнти мають різнопланове значення. Так, наявність достатнього рівня власного капіталу зумовлює фінансову автономність підприємства, дефіцит робочого капіталу на високий ризик втрати підприємством у найближчий період фінансової самостійності у вирішенні господарських питань життєдіяльності.

Показники термінової та загальної ліквідності свідчать про неможливість підприємства погасити свої термінові зобов'язання за рахунок власного капіталу, але можливість погасити нетермінові зобов'язання за рахунок оборотних активів.

Показники рентабельності у 2024 р. мають тенденцію до зростання, що зумовлено суттєвим підвищення прибутку.

Обсяг реалізації продукції, товарів, наданих послуг, прибуток, величину капіталу, авансованого в активи ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» найчастіше використовують під час поточного аналізу в якості критеріїв

ділової активності. При цьому, найбільш інформативні аналітичні висновки формулюються в результаті зіставлення темпів зміни показників, згідно якого прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяг реалізації продукції та вартість майна товариства. Це означає, що витрати виробництва повинні знижуватись, а ресурси використовуватись ефективніше.

Оптимальним вважають наступне співвідношення (формула 1.1):

$$T_{\Pi} > T_{\text{чд}} > T_A > 100\%, \quad (1.1)$$

де T_{Π} - темп росту прибутку до оподаткування, %;

$T_{\text{чд}}$ - темп росту обсягу реалізації, %;

T_A - темп росту авансованого капіталу, %.

Отже, порівняння фактичної бази з еталонною моделлю розвитку («золоте правило») ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» визначимо за допомогою співвідношення між темпами росту основних показників його діяльності (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Показники динамічного розвитку ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 р.

Показник	2023 рік від 2022 року	2024 рік від 2023 року
1. Абсолютний приріст (зменшення) загальної величини активів, тис. грн.	33613	131691
2. Порівняльні темпи росту загальної вартості активів, %	110,6	106,5
3. Порівняльні темпи росту чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	104,4	116,6
4. Порівняльні темпи росту чистого прибутку, %	6,9	2414,5
5. Порівняння факточної бази з еталонною моделлю розвитку $T_{\Pi} > T_{\text{чд}} > T_A > 100\%$	5,2 < 92,9 < 104,4% > 100%	2653,1 > 1,4% < 116,6 > 100%
6. Порівняльні темпи росту функціонуючого (робочого) капіталу, %	92,7	104,2
7. Зміна частки власного капіталу в загальному обсязі сукупного капіталу, %	-1,4	+9,4
8. Зміна частки оборотного капіталу в загальному обсязі сукупного капіталу, %	-6,6	2,2
9. Зміна забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом, %	+22,2	+18,9

Дане співвідношення для ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» означає наступний причинно-наслідковий зв'язок:

виконання першої нерівності (темпи зростання прибутку є більшими за темпи зростання обсягу продажу) тільки у 2024 р. означає підвищення рівня рентабельності товариства, яке є для нього результатом зниження собівартості в цей період;

невиконання другої нерівності (темпи зростання активів випереджають темпи зростання виручки від реалізації) протягом досліджуваного періоду означає уповільнення оборотності активів;

виконання останньої нерівності (зростання середньої величини активів в динаміці) означає зростання майнового потенціалу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». Слід зауважити, що дотримання цієї нерівності у товариства забезпечене в довгостроковій перспективі. В короткостроковій перспективі (в межах одного року) допустиме відхилення від цього співвідношення, якщо воно, наприклад, зумовлене зменшенням дебіторської заборгованості або оптимізацією необоротних активів та запасів;

темпи зміни обсягу продажу (доходу) і прибутку нижчі від темпів зростання активів, отже, ефективність використання активів знижується (додаток М).

Підсумовуючи викладене, зазначаємо, що ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є прибутковим. При цьому відзначено дефіцит власного робочого капіталу, який характеризує залежність товариства від зовнішніх кредиторів. Достатній рівень частки власного капіталу, яка значно перевищує 50 % (65,6 %) вказує на фінансову стійкість ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Чистий прибуток, одержаний в результаті звичайної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», використовується на поповнення власного оборотного капіталу, капітальні інвестиції, виплату дивідендів в розмірах, визначених загальними зборами акціонерів. Зазначаємо, що ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має дефіцит робочого капіталу, який

характеризує його залежність від зовнішніх кредиторів.

Основними позитивними моментами є збільшення майна та фінансових ресурсів товариства, що вказує на зростання обсягів його діяльності.

Протягом досліджуваного періоду найбільш дохідними видами продукції для ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», були безалкогольні напої та мінеральні води та інші води, розлиті у пляшки. Разом з тим, товариство досить суттєво скоротило їх випуск у 2024 р. порівняно із 2020 р. Причинами такого становища, перш за все, є скорочення попиту через підвищення цін на продукцію у поєднанні із зменшенням платоспроможності основної маси споживачів.

Найменші зміни в обсязі виробництва та реалізації спостерігалися у виробництві продукції дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів, які відносяться до товарів, що характеризуються високим рівнем еластичності попиту, але разом з тим, питома вага цих видів продукції складає не більше 13 % в загальному обсязі виробництва та реалізації ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

За інформацією, наданою товариством, основними факторами, що вплинули на обсяги виробництва та реалізації його продукції були: *зовнішні*: воєнний стан в державі, що призвів до зменшення купівельної спроможності населення; динаміка споживання продукції на ринку безалкогольних напоїв цілому; динаміка споживання продукції в певних категоріях, до яких належать продукція компанії; динаміка ринкових цін: індек цін продукції товариства та продуктів-аналогів; активність конкурентів, в т.ч. посилене просування певних продуктів; підвищення вартості енергоносіїв; інфляція та конкуренція за персонал; випуск нових продуктів-конкурентів; *внутрішні*: маркетингова підтримка на просування власної продукції компанії конкурентне ціноутворення та стратегія ціноутворення в цілому; високі затрати на обслуговування обладнання через значний вік виробничих засобів та об'єктів нерухомості.

Висновки за розділом 1

1. Розглянуто основні визначення та класифікації фінансових ресурсів підприємства. Визначено, що фінансовими ресурсами є активи, які використовуються для погашення зобов'язань підприємства та забезпечення неперервності його діяльності. Обґрунтовано підхід до взаємозв'язку фінансових ресурсів з об'єктами бухгалтерського обліку. Виявлено новий критерій класифікації фінансових ресурсів підприємства - можливість виконання фінансових зобов'язань підприємства. З метою підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства запропоновано класифікація фінансових ресурсів підприємства, які можна підрозділити на повноцінні (постійні та тимчасові) та резервні.

2. На основі систематизації наявних науково-методичних підходів запропонована структурно-логічна схема аналізу фінансових ресурсів, яка передбачає виконання низки послідовних взаємопов'язаних етапів та через поліпшення рівня виконання аналізу на підприємстві дає змогу підвищити ефективність формування і використання фінансових ресурсів, що, своєю чергою, сприятиме досягненню стратегічних цілей розвитку суб'єкта господарювання.

3. За результатами аналізу показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» виявлено резерви фінансових ресурсів і можливості його подальшого розвитку. Доведено, що найкраще фінансовий стан товариства визначається елементами його звичайної діяльності: прибутковістю (рентабельністю); оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в його розпорядженні після сплати податків і обов'язкових відрахувань; наявністю власних фінансових ресурсів для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і оборотних активів (власних і позикових), ліквідністю поточних активів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА

ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Нормативно-правове регулювання обліку фінансових ресурсів підприємства

Обліково-аналітичні аспекти фінансових ресурсів незалежної України суттєво відрізняються від її радянського минулого, адже основи ринкової економіки внесли і свої нововведення в систему фінансового та управлінського обліку та звітності. На підтвердження цього факту ухвалено нову нормативно правову базу, зокрема: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» [74], формування нового Плану рахунків бухгалтерського обліку [69], Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) сформованих на основі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності (МСБО, МСФЗ). Крім цього, затверджено нові форми фінансової звітності. Незважаючи на це, й до нині є низка проблемних питань, що стосуються фінансового і управлінського обліку фінансових ресурсів та відображення їх у фінансовій звітності підприємств харчової галузі.

До основних нормативно-правових актів України, що стосуються обліку фінансових ресурсів, доцільно віднести: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [59]; Положення про ведення касових операцій у національній валюті України [72]; Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»; НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [61]; МСБО 39 «Фінансові інструменти: подання»; МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [57].

Вітчизняна система бухгалтерського обліку та фінансової звітності продовжує поступову адаптацію до міжнародних стандартів. Однак цей процес супроводжується численними проблемами, зокрема: недосконалість

нормативно-правової бази; використання регульованого плану рахунків бухгалтерського обліку; нестабільність фінансового середовища; відсутність зацікавленості багатьох підприємств у формуванні нефінансової звітності; поширення єдиного програмного забезпечення з різними функціями для різних видів економічної діяльності по всій Україні.

Постійні нововведення до нормативно-правової бази заставляють бухгалтерів підприємств підписуватись на багато сайтів практичної бухгалтерії та курси; бути постійними передплатниками газет і журналів з бухгалтерського обліку, фінансової звітності й оподаткування; брати участь у дороговартісних навчально-практичних семінарах, курсах. Варто зауважити, що з боку працівників контролюючих органів, не завжди справедливе відношення до роботи бухгалтера. За лавиною змін та доповнень до нормативно-правової бази бухгалтер підприємства не завжди встигає усе зрозуміти і засвоїти. Як наслідок, він не завжди своєчасно та правильно вносить зміни до чинної системи обліку і звітності в конкретному підприємстві, за що йому можуть загрожувати штрафи, пені, неустойки чи додаткові втрати коштів, робочого часу. Особливе значення в цьому процесі доцільно надавати фінансовим ресурсам, які регулюються національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Фінансові ресурси включають, насамперед, фінансові активи, використання яких дає змогу погасити фінансові зобов'язання.

Відповідно до НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти», «фінансовий актив - це: а) грошові кошти та їх еквіваленти; б) контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; в) контракт, що надає право обмінятись фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах; г) інструмент власного капіталу іншого підприємства» [61]. А щодо «класифікаційних ознак фінансових активів, то вони включають: «грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти; дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу; фінансові інвестиції, що утримуються до погашення; фінансові активи, призначені для перепродажу; інші фінансові активи [61].

Актуальним є визначення «фінансових ресурсів» у колишньому МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», «фінансовий інструмент - це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання» [57]. Вважаємо, що це визначення варто перенести у чинні стандарти. Так, в колишньому МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» зазначено, що: «терміни, визначені в МСФЗ 9 та МСБО 32, застосовуються в цьому Стандарті в значенні, визначеному в Додатку А до МСФЗ 9 та в параграфі 11 МСБО 32» [57]. При цьому, МСБО 32 офіційно скасований. В зв'язку із цим, вважаємо не зовсім доцільно робити посилання в чинному стандарті МСБО 39 «Фінансові інструменти: подання» на нечинний стандарт МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» [57].

Нині, нормативно-правова база недостатньо задовольняє актуальні потреби бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Класифікувати фінансові інструменти є досить складно для бухгалтерської служби, через це ІАС «Консультанат» зазначає, що в нормативно-правових актах з бухгалтерського обліку немає усіх необхідних визначень (термінів) і конкретних прикладів з ідентифікації інструментів та операцій з ними... Фінансові інструменти, включаючи похідні, виступають універсальними засобами управління ризиками, але при цьому самі можуть нести високі ризики. Останніми роками сталося немало «катастроф», пов'язаних з похідними та іншими фінансовими інструментами.

Стосовно такого фінансового ресурсу, як інструмент власний капітал, то в НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» зазначено, що «інструмент власного капіталу - контракт, який підтверджує право на частину в активах підприємства, що залишається після вирахування сум за всіма його зобов'язаннями» [61]. Вважаємо, що поняття «інструмент власного капіталу» потребує уточнення в НП(С) БО 1.

Згідно з НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти», «фінансові інструменти в бухгалтерському обліку поділяються на фінансові активи, фінансові

зобов'язання, інструменти власного капіталу і похідні фінансові інструменти» [61].

Погоджуємось з тим, що виникає чимало проблем, що пов'язані з розбіжностями щодо відображення особливостей застосування фінансових інструментів у нормативно-правовій базі та практиці ведення фінансового й управлінського обліку. Ці відмінності викликані термінами укладання контрактів та їх виконанням, оцінкою та переоцінкою активів, відображенням даних про грошові кошти і дебіторську заборгованість у фінансовій та управлінській звітності.

Фінансовий актив по праву вважається особливим видом фінансового інструменту, оскільки тісно взаємодіє з іншими подібними інструментами. Більшість господарських операцій, таких як придбання чи продаж активів, розрахунки за дебіторською і кредиторською заборгованістю, неможливі без використання грошових коштів або їх еквівалентів.

Стосовно методики формування звітності за фінансовими ресурсами, то «в обліку використовують форму фінансової звітності № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Особливості його формування прописані у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [59] для українських підприємств та М(С)БО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [57]. Цікавим є те, що НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [61] і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [59] в частині грошових коштів стосуються фінансових активів. Проте, НП(С)БО 1 є більш практичним для застосування щодо фінансового обліку та фінансової звітності.

Сучасному бухгалтеру є досить складно вести облік фінансових ресурсів із врахуванням усіх вимог нормативно-правової бази, адже законів і стандартів є досить багато й вони різного спрямування, але, водночас, вони стосуються фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, вважаємо, що фінансові активи слід пов'язати з відповідними рахунками бухгалтерського обліку: 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», 34

«Короткострокові векселі одержані», 35 «Поточні фінансові інвестиції», 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами». До фінансових зобов'язань: 61 «Поточна дебіторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями», 50 «Довгострокові позики», 60 «Короткострокові позики», 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», 51 «Довгострокові векселі видані», 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями», 62 «Короткострокові векселі видані», 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди», 55 «Інші довгострокові зобов'язання», 67 «Розрахунки з учасниками».

Фінансові активи та фінансові зобов'язання легко прив'язати до Плану рахунків бухгалтерського обліку, який використовуються харчовими підприємствами щоденно. Натомість визначити рахунки щодо інструментів власного капіталу та похідних фінансових інструментів є значно складніше. А при формуванні фінансової звітності варто прописувати такі нюанси ведення бізнесу в Примітках до річної фінансової звітності. Через таку обставину, вважаємо, що в національних і міжнародних стандартах бухгалтерського обліку щодо фінансових інструментів доцільно надати класифікації інструментів власного капіталу та похідних фінансових інструментів з метою усунення розбіжностей у веденні фінансового та управлінського обліку фінансових ресурсів.

Здійснивши аналіз нормативно правової бази фінансових інструментів, зосередимось на дослідженні фінансових активів. Саме вони є ключовими у складі фінансових інструментів. Через це пропонуємо розглянути їх детальніше та встановити взаємозв'язок фінансових активів з іншими видами фінансових інструментів і визначити їх вплив на фінансовий та управлінський облік.

Фінансові активи є первинним фінансовим інструментом і взаємодіють із усіма іншими видами фінансових інструментів. При неефективній взаємодії фінансових активів та фінансових зобов'язань в обліку виникають проблеми, що пов'язані з відображенням негативних фінансових результатів; збільшенням

кількості первинної розрахункової документації; появою додаткової кореспонденції.

Якщо сума фінансових активів неправильно обчислена при визначенні іншого власного капіталу, то в обліку виникають проблеми щодо: збільшення фінансових витрат, а отже і щодо збільшення сум на рахунку 95 «Фінансові витрат»; заниження сум фінансового результату.

Особливим фінансовими інструментами є похідні фінансові інструменти. Вони тісно пов'язані із прогнозуванням майбутньої економічної ситуації, базою даних для яких є - дані бухгалтерського обліку.

Проблемні питання щодо цього можуть виникати та впливати на облік так: у разі неплатоспроможності замовників виникає затримка платежів і можливе виникнення безнадійної заборгованості; відображення збитків на рахунках бухгалтерського обліку та у звітності; переоцінка вартості активів. Тому, щоб полегшити роботу бухгалтера із врахування і потенційного прогнозування проблемних питань та їхнього впливу на фінансовий і управлінський облік, виникає необхідність здійснювати план дій.

Звідси, бухгалтеру необхідно виробити чіткий алгоритм щодо ведення фінансового обліку і звітності в харчових підприємствах. Таким чином, нами було запропоновано алгоритм з організації ведення обліку фінансових ресурсів у харчових підприємствах на нормативно-правовому рівні, який повинен передбачати виконання таких дій:

- 1) вибір способів ведення розрахунків;
- 2) визначення фінансових інструментів та способів їх оцінки;
- 3) вибір контракту за фіксованою ціною та контракту за ціною «витрати плюс»;
- 4) проектування робочого плану рахунків;
- 5) складання переліку документів;
- 6) робочих фінансових визначення набору, зручних для підприємства, статей у фінансовій звітності;

7) підготовка плану розроблення, удосконалення й узгодження форм і переліку показників управлінської звітності будівельного підприємства.

Отже, такий алгоритм варто було б прописати в обліковій політиці харчового підприємства, адже це дасть змогу визначити основні цілі та завдання з формування і використання фінансових ресурсів такого підприємства; виявити проблемні аспекти щодо них; сформувати план дій з обліку фінансових ресурсів; підготувати і затвердити різні сценарії розвитку майбутньої стратегії із формування та використання фінансових активів на підприємствах харчової галузі. Вважаємо, що такі дії дадуть змогу не заплутатись бухгалтеру в значному масиві актів нормативно-правової бази щодо фінансових інструментів; визначити основні цілі, завдання і проблеми; поліпшити систему фінансового та управлінського обліку.

2.2. Організаційно-методичні аспекти обліку фінансових ресурсів підприємства

При проведенні дослідження, з'ясовано, що всі підходи до тлумачення фінансових ресурсів пов'язані з грошовими коштами, хоча більшість дослідників відносять до фінансових ресурсів і фінансові активи. До фінансових активів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», крім грошових коштів, відноситься ще дебіторська заборгованість та фінансові інвестиції.

Касові операції в ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» оформляються відповідними електронними документами. Для підписання електронного касового документа необхідно використовувати кваліфікований електронний підпис. Товариство має право використовувати кваліфіковану електронну печатку банку (удосконалену електронну печатку) як додатковий реквізит електронного касового документа.

Так, оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі прибуткового касового ордеру (ПКО) (форма КО-1), виписаного в одному примірнику та зареєстрованого в Журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів, підписаного головним бухгалтером, або уповноваженими на це особами письмовим розпорядженням керівника підприємства, і касиром. У ПКО зазначається сума (цифрами та прописом), від кого прийнято гроші та на якій підставі. При цьому особі, яка здає гроші, видається відривний корінець ПКО, підписаний головним бухгалтером та касиром із печаткою підприємства (якщо така наявна).

Видача готівки з каси оформляється видатковим касовим ордером (ВКО) (ф. КО-2), який підписує керівник і головний бухгалтер. У ВКО вказується сума отриманих грошових коштів (прописом: гривні – словами, копійки - цифрами). Якщо на доданих до ВКО документах, заявах, рахунках тощо є дозвільний напис керівника, то підпис керівника на ВКО не обов'язковий. Видача готівки з каси, що не підтверджена розписом одержувача у ВКО, для виведення залишку готівки в касі не приймається.

Дані прибуткових та видаткових касових ордерів відображаються в касовій книзі (форма КО-4). Узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів у національній валюті в касах, грошових документів, які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, сплачених проїзних документів тощо) здійснюється в Журналі 1 і відомостях до цього Журналу 1.1, 1.3. Журнал 1 використовується для відображення оборотів за кредитом рахунків 30 «Готівка», 33 «Інші кошти». У відомостях до Журналу 1 відображаються обороти за дебетом рахунків 30, 33. Записи у Журналі 1 та відомостях здійснюються на підставі первинних та зведених облікових документів (звітів касира і доданих до них прибуткових та видаткових касових ордерів) у розрізі кореспондуючих рахунків у хронологічному порядку підсумками за 2-3 дні.

Можливо накопичення даних про операції з грошовими коштами за кожний день попередньо у допоміжній відомості у потрібному аналітичному

розрізі з наступним перенесенням підсумкових оборотів за місяць до Журналу 1 і відомостей до нього. Залишки на відповідних рахунках у відомостях на кінець місяця встановлюються як різниця між сумою сальдо на початок місяця і дебетових оборотів по рахунку за поточний місяць і сумою кредитових оборотів за місяць. Сальдо рахунків перевіряється з відповідними документами - звітами касира.

З метою групування інформації про рух грошових коштів в касі ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» використовують активний рахунок 30 «Готівка», який має наступні субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті»;

302 «Готівка в іноземній валюті» [69].

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображається наявність готівки в касі та її надходження, за кредитом - виплата грошових коштів із каси підприємства [31].

Грошовими документами вважаються ті, що зберігаються у касі підприємства, зокрема оплачені путівки до лікувальних закладів, поштові марки, проїзні квитки, а також марки державного мита. Операції надходження та видачі таких документів оформлюються за допомогою прибуткових і видаткових касових ордерів або накладних. В бухгалтерському обліку вони відображаються за номінальною вартістю, при цьому аналітичний облік ведеться окремо за їх видами. Слід зауважити, що вартість путівок на лікування, відпочинок чи до дитячих оздоровчих таборів, крім туристичних поїздок, не включається до сукупного оподаткованого доходу працівників підприємства.

Кореспонденцію рахунків з обліку грошових коштів в касі товариства представлено у табл. 2.1.

На ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» для наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках у банках призначено активний рахунок 31 «Рахунки в банках».

Таблиця 2.1 - Кореспонденція рахунків з обліку грошових коштів в касі
 ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

№ з/п	Назва документа	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Прибутковий касовий ордер	З поточного рахунку отримано готівку та оприбутковано в касу для виплати депонованої заробітної плати	301	311	1000.0
2.	Видатковий касовий ордер	Видана зарплата Заєць Б.Ф.	662	301	1237.46
3.	Прибутковий касовий ордер	Внесено невикористану авансову суму Ткаченко М.К.	301	372	75.43
4.	Прибутковий касовий ордер	Оприбуткована готівка (виручка) за реалізацію продукції	301	701	1400.0
5.	Видатковий касовий ордер	Готівка здана в банк, але буде зарахована після святкових днів	333	301	1200.0
6.	Прибутковий касовий ордер	Оприбуткована готівка (виручка) за реалізацію продукції	301	701	1500.0
7.	Видатковий касовий ордер	Видано Заєць Б.Ф. на відрядження	372	301	1600.0
8.	Прибутковий касовий ордер	З поточного рахунку отримано готівку та оприбутковано в касу для виплати заробітної плати (авансу)	301	311	16000.0
9.	Видатковий касовий ордер	Видана зарплата	661	301	14200.0
10.	Видатковий касовий ордер	Здана в банк, депонована зарплата	311	301	1800.0

Рахунок 31 «Рахунки в банках» має такі субрахунки:

311 «Поточні рахунки в національній валюті»;

312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;

313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;

314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»;

315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»;

316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [69].

За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання [31].

Аналітичний облік за рахунком 31 «Рахунки в банках» ведеться за видами рахунків, відкритих у банківських установах. При журнальній формі обліку використовується Журнал № 1 (для кредиту рахунку 31) та Відомість № 1.2 (для дебету рахунку 31). В умовах автоматизованої форми бухгалтерського обліку зазначені дані заносяться до електронних реєстрів. Основа для складання таких реєстрів - виписки банку та додані до них розрахункові документи, які підтверджують зарахування коштів на рахунок або їх списання з нього. До таких документів належать платіжні доручення, платіжні вимоги тощо.

Кореспонденцію рахунків з обліку операцій на поточному рахунку в національній валюті ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку операцій на поточному рахунку в національній валюті ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

№ з/п	Назва документа	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5	6
1	Виписка банку	Списана комерційна винагорода за розрахункове обслуговування	92	311	70
2.	Чек № 2548315	З поточного рахунку отримано готівку та оприбутковано в касу для виплати депонованої заробітної плати	301	311	1000,00
3.	Платіжне доручення	Перераховано ТОВ ТЕНЕТ за телекомунікаційні послуги згідно дог. № 6354 від 25.01.2024р	685	311	160,00
4.	Платіжне доручення	Перераховано ЄСВ	65	311	1300
5.	Платіжне доручення	Перераховано податок з доходу працівників	641	311	530
6.	Платіжне доручення	Перераховано військовий збір	642	311	1450
7.	Виписка банку	Списана комісія за перерахування коштів у національній валюті	92	311	12,50

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6
8	Виписка банка	Отримано грошові кошти від покупців за відвантажену раніше готову продукцію	311	361	1450.00
9.	Чек № 2548316	З поточного рахунку отримано готівку та оприбутковано в касу для виплати заробітної плати (авансу)	301	311	1600.00
10.	Заява на переказ готівки	Здана в банк, депонована зарплата	311	301	1800.0
11.	Платіжне доручення	Проведена передоплата за путівку в санаторій	371	311	9176.0
12.	Заява на переказ готівки	Зараховано на поточний рахунок	311	301	2800.0
13.	Платіжне доручення	З поточного рахунку перераховано постачальнику	631	311	16500.0

У процесі своєї діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг. У зв'язку із цим у нього виникає дебіторська заборгованість. Дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів товариства на певну дату. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи.

Виникнення та погашення дебіторської заборгованості оформляють такими первинними документами, що засвідчують факт здійснення господарської операції (табл. 2.3).

Для обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги Планом рахунків передбачено рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», який має такі субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;

363 «Розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп»;

364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням» [69].

Таблиця 2.3 - Первинні документи оформлення операцій за розрахунками з покупцями і замовниками

Розрахунки з вітчизняними покупцями і замовниками	Розрахунки з іноземними покупцями і замовниками
Виникнення дебіторської заборгованості	
Накладна, Рахунок-фактура, Рахунок, Акт здачі-приймання виконаних робіт, Товарно-транспортна накладна (ТТН), Комерційні документи, Податкова накладна (в частині обліку ПДВ)	Комерційні документи (рахунки-фактури – Invoice), Транспортні накладні (залізничні, авіа накладна, товарно-транспортна накладна і т.п.), Митна декларація, Платіжні документи про перерахування сум податкових та митних платежів, Довідки та розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення дебіторської заборгованості	
Виписка банку, Прибутковий касовий ордер, чек РРО Векселі	Виписка банку, Інкасо, Векселі

Джерело: [46]

Рахунок 36 - активний, балансовий.

За дебетом відображають продажну вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість, акцизний податок та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації. За кредитом - суму платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків [31].

Сальдо рахунку дебетове, показує заборгованість покупців та замовників за одержану продукцію, товари, роботи, послуги і відображається (з врахуванням коригування на суму резерву сумнівних боргів) в другому розділі активу балансу у складі оборотних активів. Особливістю цього рахунку є те, що він не може мати кредитового сальдо, тобто, якщо продукція не відвантажена, підприємство-продавець отримало попередню оплату (аванс). Для обліку отриманих авансів призначено інший рахунок, а саме 68.1 «Розрахунки за авансами одержаними».

Типова кореспонденція рахунків з обліку дебіторської заборгованості товариства представлена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Типова кореспонденція рахунків з обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Дебет	Кредит
1	Реалізація продукції, товарів, робіт і послуг покупцям	Накладна ТТН Акт приймання-здачі виконаних робіт	36	70.1, 70.2, 70.3
2	Відображення отримання іншого операційного доходу при: – реалізації інших оборотних активів – від операційної оренди активів – від операційної курсової різниці, отриманої при перерахунку дебіторської заборгованості іноземних покупців	Накладна Акт приймання-здачі виконаних робіт Бухгалтерська довідка, розрахунок	36	71.2 71.3 71.4
3	Отримано грошові кошти від покупців	Виписка банку, ПКО	30, 31	36
4	Отримано короткостроковий вексель в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	Акт приймання-передачі векселя	34	36
5	Отримано довгостроковий вексель в рахунок забезпечення дебіторської заборгованості	Акт приймання-передачі векселя	18.2	36
6	Погашення заборгованості покупців еквівалентами грошових коштів та поточними фінансовими інвестиціями	Акція, облігація, ощадний сертифікат	35	36
7	Списання дебіторської заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів	Бухгалтерська довідка	38	36
8	Повернення покупцями продукції, надання покупцям знижок, відмова покупців від оплати (способом «червоного сторно»)	Накладна Бухгалтерська довідка	36	70.4
9	Взаємозарахування заборгованостей у випадку бартерних операцій	Бухгалтерська довідка	63	36
10	Взаємозарахування заборгованостей у випадку попередньої оплати	Бухгалтерська довідка	68.1	36
11	Повернення покупцеві отриманих коштів	Виписка банку, ВКО	36	30, 31

Джерело: [46; 102]

Заборгованість дебіторів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»,

яка не стосується заборгованості за продукцію, товари, роботи (послуги) та відображають в складі активів підприємства, відносять до іншої поточної дебіторської заборгованості.

Для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями, призначений рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Рахунок активний, балансовий, сальдо відображають в другому розділі активу балансу в складі оборотних активів. Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відповідно до Інструкції № 291 має такі субрахунки:

- 371 «Розрахунки за виданими авансами»;
- 372 «Розрахунки з підзвітними особами»;
- 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
- 374 «Розрахунки за претензіями»;
- 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»;
- 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»;
- 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» [69].

За дебетом рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відображають виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом - її погашення чи списання [31].

Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку дебіторської заборгованості за розрахунками з іншими дебіторами наведена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Типова кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку дебіторської заборгованості за розрахунками з іншими дебіторами

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1	Надано позику працівникам підприємства	Договір, ВКО, виписка банку	377	30, 31
2	Реалізовано працівнику продукцію підприємства в кредит	Договір, накладна	377	70

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5
3	Відображено розрахунки за товари, придбані працівником в кредит на підставі виданого ним доручення – зобов'язання	Доручення – зобов'язання, бухгалтерська довідка	377	685
4	Відображено в орендодавця суми доходу від здачі майна в операційну оренду	Договір оренди, акт приймання – передачі наданих послуг	377	713
5	Нараховано орендний платіж за договором фінансового лізингу в частині відшкодування вартості обладнання	Договір оренди, акт приймання - передачі наданих послуг, бухгалтерська довідка	377	181
6	Повернено позику працівниками підприємства та відшкодовано за товари, придбані в кредит	Договір, ПКО Виписка банку Розрахункова відомість	30, 31, 66	377

Джерело: [46]

На ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території України та за кордоном тощо використовується рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» [69].

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» має такі субрахунки:

- 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»;
- 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»;
- 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» [69].

По дебету рахунку 14 відображають вартість придбаних довгострокових фінансових інвестицій, по кредиту - їх вибуття, зменшення вартості, а також одержання дивідендів, якщо облік ведеться за методом участі в капіталі [31]. Аналітичний облік ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування.

Типова кореспонденція рахунків з обліку довгострокових фінансових інвестицій за методом участі в капіталі представлена у табл. 2.6.

Для узагальнення інформації про доходи від інвестицій, які здійснені в

асоційовані, спільні та дочірні підприємства призначений рахунок 72 «Дохід від участі в капіталі» [69].

Таблиця 2.6 - Типова кореспонденція рахунків з обліку фінансових інвестицій за методом участі в капіталі

Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Дебет	Кредит
1. Власний капітал підприємства (об'єкта інвестування) збільшився на суму прибутку, одержаного у звітному періоді	Довідка про результати діяльності інвестованого суб'єкта	141	72
2. Власний капітал підприємства зменшився на суму чистого збитку, одержаного у звітному періоді	Довідка про результати діяльності інвестованого суб'єкта	96	141
3. Підприємством нараховані дивіденди учасникам	Довідка про оголошені дивіденди інвестованим суб'єктом	373	141
4. Збільшення суми інвестицій за рахунок капіталу в дооцінках, додаткового капіталу	Акт переоцінки, бух. довідки	141	413, 42
5. Зменшення суми інвестицій, інше зменшення їх вартості за рахунок капіталу в дооцінках, додаткового капіталу: – у межах залишку відповідних статей	Акт переоцінки, бух. довідки	413, 42	141
– понад залишок відповідних статей капіталу в дооцінках, додаткового капіталу інвестора	Акт переоцінки, бух. довідки	441	141

Джерело: [46]

До рахунку 72 відкриваються такі субрахунки:

721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства»;

722 «Дохід від спільної діяльності»;

723 «Дохід від інвестицій в дочірні підприємства» [69].

За кредитом рахунку 72 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом - списання в порядку закриття рахунку на фінансовий результат [31].

Для обліку доходів, які виникають в результаті фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших (що не обліковуються на рахунку 72) призначено рахунок 73 «Інші фінансові доходи».

До рахунку 73 відкриваються наступні субрахунки:

731 «Дивіденди одержані»;

732 «Відсотки одержані»;

733 «Інші доходи від фінансових операцій» [69].

За кредитом рахунку 73 відображається визнана сума доходу, за дебетом - списання в порядку закриття рахунку на фінансовий результат. Аналітичний облік фінансових доходів ведеться за об'єктами інвестування [31].

Облік витрат від зменшення вартості інвестицій, облік яких ведеться за методом участі в капіталі, ведеться на рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі». За дебетом рахунку 96 відображається сума визнаних витрат, за кредитом - їх списання на фінансовий результат (Дт 792).

До рахунку 96 відкриваються субрахунки:

961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства»;

962 «Втрати від спільної діяльності»;

963 «Втрати від інвестицій в дочірні підприємства [69].

З'ясовано, що до фінансових ресурсів на Товаристві відносять: довгострокові фінансові інвестиції (рахунок 141 «Інвестиції пов'язаними сторонам за методом обліку участі в капіталі»); грошові кошти та їх еквіваленти (рахунок 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»), дебіторську заборгованість (рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»), іншу поточну дебіторську заборгованість (рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами»).

2.3. Напрями удосконалення обліку фінансових ресурсів підприємства

Покращенню обліку фінансових ресурсів в бухгалтерському обліку повинна сприяти розроблена його модель за напрямками:

1) облік фінансових ресурсів в розрізі аналітичних рахунків першого порядку до субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» синтетичного рахунку 31 «Рахунки в банках» із врахуванням особливостей руху грошових коштів у харчових підприємствах;

2) надання рекомендацій щодо деталізації інформації про фінансові інвестиції в Плані рахунків бухгалтерського обліку для підвищення аналітичності обліку та подання достовірної інформації за окремими видами фінансових інвестицій; структури статей Балансу (звіту про фінансовий стан) про довгострокові фінансові інвестиції;

3) розробка форм управлінської звітності щодо руху грошових коштів;

4) поліпшення процесів автоматизації обліку фінансових ресурсів.

Детально розглянемо напрями покращення обліку фінансових ресурсів за розробленою моделлю.

Встановлено, що особливістю відображення фінансових операцій на рахунках бухгалтерського обліку є те, що фактично не відображаються поточні та кінцеві фінансові розрахунки у фінансовому обліку, і для них не призначені окремі аналітичні чи синтетичні рахунки. Натомість для управлінського обліку та аналізу така фінансова інформація може бути надзвичайно важливою. Через це пропонуємо до субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» синтетичного рахунку 31 «Рахунки в банках» можна відкрити такі аналітичні рахунки першого порядку із врахуванням особливостей руху грошових коштів у харчових підприємствах:

3111 - Аванси від покупців та замовників. На дебеті цього аналітичного рахунка можна відображати надходження авансів від покупців та замовників, а на кредиті - їхнє списання або повернення покупцям і замовникам.

3112 - Кошти від продажу товарів (робіт, послуг). На дебеті цього аналітичного рахунка можна відображати надходження коштів від покупців та замовників за продані їм товари (роботи, послуги), а на кредиті – витрати (втрати) коштів від продажу товарів (робіт, послуг) (прямі господарські витрати коштів, витрати коштів на витравлення браку, штрафи, пені, неустойки тощо).

3113 - Кошти на купівлю товарів (робіт, послуг). На кредиті цього аналітичного рахунка можна відображати виплати коштів постачальникам і підрядникам за придбані у них їм товари (роботи, послуги), а на дебеті - повернення сум переплат коштів постачальниками і підрядниками,

надходження коштів за порушення постачальниками та підрядниками умов продажу товарів (робіт, послуг) покупцеві, замовникові тощо.

3114 - Платежі податків та зборів. На дебеті цього аналітичного рахунка можна відображати повернення переplat податків і зборів їхньому платнику, а на кредиті - суми сплати податків та зборів до бюджету. Платежі податків і зборів можна деталізувати аналітичними рахунками другого порядку: 31141 - податок на прибуток підприємств; 31142 - податок на додану вартість (ПДВ); 31143 - акцизний податок; 31144 - мито; 31145 - екологічний податок; 31146 - рентна плата; 31147 - податок на майно підприємств; 31148 - єдиний податок; 31149 - інші податки та збори.

3115 – Кошти на цільове фінансування. На дебеті цього аналітичного рахунка можна відображати надходження коштів на цільове фінансування, а на 263 кредиті – їхнє списання згідно із відповідними статтями затвердженого кошторису за напрямками цільового фінансування.

3116 - Кошти на оплату праці. На кредиті цього аналітичного рахунка можна відображати виплати сум оплати праці на карткові рахунки працівникам підприємства або тимчасово найнятим особам, а також сплату до бюджету сум податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), на дебеті - повернення переplat сум оплати праці, ПДФО.

3117 - Кошти з відрахувань на соціальні заходи. На кредиті цього аналітичного рахунка можна відображати сплату сум з відрахувань на соціальні заходи підприємства органам соціального страхування і соціального забезпечення, соціальної допомоги працівникам підприємства, а на дебеті - повернення переplat сум органам соціального страхування і соціального забезпечення, соціальної допомоги працівникам підприємства.

3118 - Інші надходження коштів. На дебеті цього аналітичного рахунка можна відображати надходження у підприємство коштів з інших джерел фінансування, а на кредиті - їхнє списання або повернення тим, хто їх перерахував.

3119 - Інші витрати коштів. На кредиті цього аналітичного рахунка можна відображати витрачання коштів на інші потреби, а на дебеті - повернення сум на такі потреби.

Субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» передбачає ведення обліку з надходження та списання електронних грошей, що номіновані в національній валюті. Натомість, таке трактування не зовсім практичне для ведення міжнародних відносин та залучення іноземних інвесторів. Вважаємо, що варто до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку додати субрахунок 336 «Електронні гроші в іноземній валюті». За дебетом цього рахунка відображатимемо - надходження електронних грошей в іноземній валюті, а за кредитом - їх списання.

Через нестабільну економічну і політичну ситуацію виникає проблема стрімкого росту курсу іноземних валют. Ці зміни мають вплив на формування курсових різниць, що здебільшого є негативними для іноземних харчових підприємств, якщо поставка передуює оплаті матеріалів чи основних засобів. Такі операції відображаються в українському обліку на відповідних рахунках (945 «Втрати від операційної курсової різниці» та 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»).

У випадку попередньої оплати за імпорتنі матеріали, послуги чи необоротні активи у вітчизняних підприємств харчової галузі виникають доходи, останні відображаються відповідно на субрахунках 714 «Дохід від операційної курсової різниці» і 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці». На нашу думку, потрібно розмежовувати витрати та доходи від неопераційної діяльності пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю. На субрахунках 974 і 744 пропонуємо відображати лише витрати і доходи від курсової різниці пов'язані з інвестиційною діяльністю, а для узагальнення витрат та доходів від курсової різниці, пов'язаних з фінансовою діяльністю доцільно відкрити відповідно субрахунки 952 «Витрати від курсових різниць пов'язаних з фінансовою діяльністю» і 733 «Доходи від курсових різниць пов'язані з фінансовою діяльністю». Ця пропозиція вимагає перенесення витрат

та доходу, які зараз обліковуються на субрахунках 952 і 733 відповідно на субрахунки 953 «Інші фінансові витрати» і 754 «Інші доходи від фінансових операцій».

У зв'язку з проблемами обліку фінансових інвестицій слід шукати напрями вдосконалення первинного, синтетичного та аналітичного обліку фінансових інвестицій підприємства.

Зважаючи на безпосередній вплив класифікацій фінансових інвестицій, представлених в наукових працях вчених [10; 39; 49, с. 78-83; 54, с. 579-582; 93, с. 197-204], на організацію їх обліку та враховуючи вимоги НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» слід внести зміни до чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Виходячи з цього пропонуємо для обліку фінансових інвестицій використовувати рахунки, які наведені в табл. 2.7 що сприятиме отриманню більш детальної та достовірної інформації за окремими видами довгострокових фінансових інвестицій.

Таблиця 2.7 - Система рахунків другого порядку з обліку довгострокових фінансових інвестицій підприємства

Код рахунку	Діюча система рахунків	Код рахунку	Запропонована система рахунків
141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	141	Інвестиції в акції суб'єктів господарювання
142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	142	Інвестиції, що обліковуються за справедливою вартістю
143	Інвестиції непов'язаним сторонам	143	Інвестиції, що обліковуються за собівартістю придбання
		144	Інвестиції, що обліковуються за амортизованою собівартістю

Джерело: запропоновано автором

Наступний проблемний аспект полягає в тому, що пов'язані сторони не мають альтернативного варіанту в бухгалтерському обліку щодо вибору способу обліку фінансових інвестицій. Це пов'язано з тим, що на практиці не завжди бажано використовувати метод участі в капіталі, який може зменшити частку інвестора в інвестиції і таким чином знизити прибутковість. Вирішенням

цієї проблеми є використання методу оцінки за собівартістю фінансових інвестицій.

Інформація про фінансові інвестиції харчових підприємств, які розраховується за методом участі в капіталі, потребує більш детального відображення в Балансі (звіті про фінансовий стан): окремо частки в активах і зобов'язаннях, включаючи їх до чистої вартості власного капіталу (чистих активів) у цій валюті.

Таке розкриття інформації про фінансові інвестиції забезпечить більш чітку структуру інвестованого капіталу та дозволить приймати оптимальні економічні рішення. Зміст Балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства в частині довгострокових фінансових інвестицій підприємства в контексті оновлення системи субрахунків та використання їх на практиці представлено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Розкриття інформації про довгострокові фінансові інвестиції в Балансі (звіті про фінансовий стан) підприємства

Довгострокові фінансові інвестиції	Код рядка
Інвестиції в боргове фінансування	1030
Фінансові інвестиції:	1031
обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1032
відсотки в активах	1033
відсотки в зобов'язаннях	1034
інші фінансові інвестиції	1035

Джерело: запропоновано автором

До проблем системи управлінського обліку фінансових ресурсів необхідно віднести складність та практику із формування управлінської звітності в частині грошових коштів [91, с. 368-375].

На жаль, існуюча фінансова звітність має набір статей, які не завжди дають необхідну інформацію для здійснення належного контролю за грошовими коштами. В зв'язку із цим, пропонуємо до використання управлінський звіт про рух грошових коштів прямим і непрямим методом. Ці звіти представлено у додатках Н, П.

Нині важливим є питання щодо автоматизації фінансових ресурсів. Оскільки у підприємствах харчової галузі задіяна значна сума коштів, то і підбір програмного забезпечення є завданням не з легких. З іншого боку автоматизація бухгалтерських операцій може призвести до зменшення кількості паперової документації, зокрема первинних документів

У зв'язку із повною автоматизацією щодо збору облікової інформації змінюється підхід до складання документів на паперових чи електронних носіях, з іншого боку змінюються і вимоги до працівників підприємства. Так, вважаємо, що сучасні технології збору даних обмежують вплив працівників підприємства на інформаційні процеси, забезпечують належний рівень захисту від несанкціонованого доступу, що дає можливість надати обліковій інформації юридичну силу. Відповідно збір облікових даних без прямої участі персоналу підприємства зменшує необхідність у первинних документах як засобах юридичної фіксації господарської діяльності в обліку.

Наступною важливою проблемою сучасності є використання багатьма харчовими підприємствами програмного забезпечення «1С: Бухгалтерія», який створений країною агресором - росією. Такий програмний продукт не варто застосовувати на фоні російського вторгнення в Україну. Вважаємо, що у харчових підприємств є такі шляхи вибору щодо використання бухгалтерських програм:

- використовувати безкоштовні програмні продукти;
- використовувати програмні продукти придбані за оптимальною ціною,
- застосовувати дороговартісні програмні продукти.

Звідси, дані з «1С: Бухгалтерія» можна перенести в інші програмні забезпечення, які є безкоштовним або за незначну плату. Значної реклами нині отримало програмне забезпечення «BOOKKEEPER», адже воно є безкоштовним і вирішує завдання обліку українського бізнесу. Це стало можливо завдяки багаторічному досвіду розробників, а також зворотному зв'язку від клієнтів і тестувальників цього програмного забезпечення. Проте

чимало крити це програмне забезпечення набуло серед бухгалтерів через схожість із програмним забезпеченням «1 С: Бухгалтерія».

Програмне забезпечення «BOOKKEEPER» має низку модулів, що стосуються: операцій пов'язаних із грошовими розрахунками, враховує специфіку ведення оперативного обліку, здійснює формування необхідних регламентованих звітів та полегшує швидкість здачі звітності в електронному форматі. Тут присутні операції, що пов'язані із обліком: продаж та придбанням, запасів та виробництва, каси та банківських операцій, розрахунків по зарплаті та за договорами ЦПХ, необоротних активів, ЗЕД.

Ще однією програмою, яка є ефективною у застосуванні є Microsoft Excel. До переваг даної програми можемо віднести наступні: дана програма є добре відомою бухгалтерам, які до цього часу, окремі операції та обчислення проводили у ній; оплата за її використання є нижчою, ніж інших дороговартісних програмних забезпечень; перенесення даних з «1С:Бухгалтерія» у програму Microsoft Excel є легким, через наявність в Україні спеціальних навчальних курсів; у випадку злиття компанії з іноземною компанією, яка теж використовує цю програму, легко звести дані (враховуючи, що після війни можуть надходити іноземні інвестиції від іноземних забудовників, то ця перевага є значущою).

Деякі українські підприємства в своїй практичній діяльності почали застосовувати програмне забезпечення «BAS. Бухгалтерія» за різними напрямками: ERP; Бухгалтерія; Керування фінансами; Управління виробництвом». Звідси, можна зробити висновок, що спектр задач і модулів є досить широким, а тому може забезпечити найрізноманітніші потреби будівельних підприємств, в тому числі щодо фінансового та управлінського обліку, контролю.

Для здійснення окремих операцій у бухгалтерії ефективним є застосування прикладних програм. Одним із таких важливих програмних забезпечень є програма «Клієнт-банк», що дає змогу швидко та якісно здійснювати фінансові операції через банк. До основних переваг користування

системою «Клієнт-банк» належать: оперативність в управлінні грошовими коштами; створення та редагування певних документів в оф-лайн режимі; можливість використання однієї системи для управління рахунками кількох організацій; зручність використання програми; можливість проводити платежі зі свого поточного рахунку в банку, не відвідуючи його, а з офісу підприємства; економія часу.

Отже, спрощення процесу ведення обліку грошових коштів і розрахунків, що здійснюються через банк, стає можливим через застосування системи «Клієнт-банк».

З розглянутого вище, можемо змоделювати перспективи розвитку автоматизації обліку у харчових підприємствах: доцільно поступово відмовитись від програмного забезпечення «1 С: Бухгалтерія» та здійснити перенесення даних в інші програмні продукти; здійснити вибір програмного забезпечення необхідно враховуючи прибуток харчового підприємства, склад працівників та функціональні потреби; у програмних забезпеченнях необхідно застосовувати управлінський звіт про рух грошових коштів (використовуючи прямий чи непрямий метод); надати перевагу програмним забезпеченням, що включають функції контролю за фінансовими ресурсами, оскільки в будівництві закладається значна сума грошових коштів та здійснюється велика кількість розрахункових операцій.

Проаналізувавши найкращі програмні забезпечення світу [23, с. 200-206] зазначаємо, що облік фінансових ресурсів найкраще організований в програмних забезпеченнях Red Team та Quick Voks for Construction, Sage 300 Construction and Real Estate. Тому саме ці програмні продукти варто використовувати харчовим підприємствам першочергово.

Програмне забезпечення Quick Voks for Construction використовує налагоджену систему управлінського обліку в частині формування внутрішніх звітів. Щодо вартості обслуговування, то вона є найдешевшою серед програмних забезпечень, які входять в десятку найкращих. Звідси, цей програмний продукт є відмінним варіантом для застосування українськими

харчовими підприємствами, бо дає змогу вдосконалити процеси щодо ведення фінансового та управлінського обліку в частині фінансових ресурсів.

Крім зазначених вище пропонуємо, розглянути програмне забезпечення лідера програмних забезпечень, а саме компанії - Sage, яка розробила спеціальну програму для харчових підприємств.

Програмний продукт Sage 300 Construction and Real Estate має низку модулів, які є ефективними для ведення фінансової документації, управлінських звітів, застосовує сервісні операції, дає змогу керувати проєктами.

Провівши аналіз програмного забезпечення Sage 300 Construction and Real Estate, вважаємо, що до існуючих модулів такого програмного забезпечення необхідно додати ще один модуль, а саме - «Управління фінансовими ресурсами».

Такий модуль є ефективним способом для проведення додаткового аналізу і контролю за використаними грошовими коштами та покращив би систему контролю за веденням розрахунків на різних етапах будівництва. Додатковий модуль «Управління фінансовими потоками» допоможе якісно та вчасно слідкувати за своєчасністю погашення як дебіторської так і кредиторської заборгованостей.

Узагальнюючи, варто зазначити, що облік фінансових ресурсів нині варто поліпшувати щодо обліку у харчових підприємствах; на рівні управлінської звітності; та щодо автоматизації обліку фінансових ресурсів. Ці напрями дадуть не лише новий поштовх для розвитку харчового бізнесу, але й - змогу поліпшити темпи харчового виробництва.

Висновки за розділом 2

1. Виявлено проблемні питання щодо взаємозв'язку фінансових активів із іншими фінансовими інструментами та їх вплив на облік.

В Наказі про облікову політику харчового підприємства варто врахувати алгоритм формування і використання фінансових ресурсів, що передбачає такі дії: вибір способів ведення розрахунків; визначення фінансових інструментів та способів їх оцінки; проектування робочого плану рахунків; складання переліку робочих облікових документів; визначення набору, зручних для підприємства, статей у фінансовій звітності; підготовка плану розроблення, удосконалення й узгодження форм і переліку показників управлінської звітності харчового підприємства. Це визначатиме основні цілі та завдання обліку надходження і вибуття фінансових ресурсів харчового підприємства.

2. З'ясовано, що до фінансових ресурсів на ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» відносять: довгострокові фінансові інвестиції; грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторську заборгованість, іншу поточну дебіторську заборгованість.

Для узагальнення інформації про фінансові ресурси товариства використовують наступні рахунки бухгалтерського обліку: 141 «Інвестиції пов'язаними сторонам за методом обліку участі в капіталі»; 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»; 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»; рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Розглянуто кореспонденцію рахунків з обліку фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

3. Покращенню обліку фінансових ресурсів в бухгалтерському обліку повинна сприяти розроблена його модель за напрямками: удосконалення Плану рахунків бухгалтерського обліку в частині аналітичних рахунків грошових коштів та фінансових інвестицій; процесів автоматизації обліку фінансових ресурсів; формування щомісячної управлінської звітності щодо руху грошових коштів; деталізація структури статей Балансу (звіту про фінансовий стан) про довгострокові фінансові інвестиції.

Запропоновано до субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» синтетичного рахунку 31 «Рахунки в банках» відкрити аналітичні рахунки першого порядку із врахуванням особливостей руху грошових коштів

у харчових підприємствах; систему субрахунків для обліку довгострокових фінансових інвестицій та розкриття інформації в Балансі (звіті про фінансовий стан), враховуючі їх економічний зміст та рівень впливу на ефективність інвестиційної діяльності харчового підприємства; застосовувати Управлінський звіт про рух грошових (за прямим і непрямим методом) до якого включено оптимальний набір статей, використовувати додатковий модуль «Управління фінансовими ресурсами» до програмного забезпечення Sage 300 Construction and Real Estate для управління фінансовими ресурсами.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Аналіз фінансових ресурсів підприємства

Аналіз фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» повинен віддзеркалювати інформацію про їх рух, структуру, динаміку та інші чинники, що впливають на їх формування та використання, а також містити дослідження впливу різних чинників на результати його діяльності.

У 2022-2024 рр. відбулось зростання фінансових ресурсів товариства, що свідчить про розширення його фінансових можливостей для здійснення своєї діяльності (додаток Р).

Структурний аналіз фінансових ресурсів товариства вказує на те, що у їх складі у 2024 р. переважали власні фінансові ресурси (54,5 %). Навпаки, значно меншу частку становили позикові фінансові ресурси (45,5 %), а саме: довгострокові, поточні зобов'язання та забезпечення, які переважно склалися з кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Простежується позитивна динаміка до збільшення власних фінансових ресурсів та зменшення частки позикових фінансових ресурсів. Так, відзначаємо збільшення власних фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» у 2023 р. відносно 2022 р. на 4568 тис. грн, або на 1,3 %, 2024 р. порівняно з 2023 р. - додатково на 146158 тис. грн, або на 40,9 %.

Суттєву роль у складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів товариства відіграє прибуток, що залишається у його розпорядженні. Саме прибуток формує значну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує їх приріст і, відповідно, зростання ринкової вартості товариства. Збільшення розміру нерозподіленого прибутку вказує на

підвищення самофінансування подальшого розвитку товариства. Така реінвестиція у кінцевому підсумку підвищує розмір власних фінансових ресурсів, а отже, і розмір частки у ньому кожного з учасників. Капіталізація (реінвестування) прибутку сприяла підвищенню фінансової стабільності, зниженню собівартості фінансових ресурсів, тому що за залучення альтернативних джерел фінансування потрібно сплачувати досить високі відсотки.

Статутний капітал протягом 2022-2024 рр. складав 13041 тис. грн і на кінець 2024 р. його частка становила 1,4 % у валюті балансу. При цьому частка статутного капіталу стабільно скорочувалася з 1,7 % у 2022 р. до 1,6 % у 2023 р. та до 1,4 % у 2024 р. Отже, єдиним джерелом поповнення власних фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є нерозподілений прибуток.

Зменшення фінансових ресурсів товариства відбулось лише за рахунок позикового капіталу. Позикові фінансові ресурси ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» переважно склалися із поточних зобов'язань, основну частку в яких мала кредиторська заборгованість. Так, довгострокові зобов'язання відзначено лише у 2022-2023 рр., при цьому їх частка не була суттєвою. Протягом 2022-2023 рр. відбулось коливання поточних зобов'язань у бік їх збільшення (+ 29099 тис. грн, або +7,2 %). У 2024 р. поточні зобов'язання зменшились на 14373 тис. грн, або на 3,3 %, та склали 45,5 % у структурі фінансових ресурсів. Короткострокові кредити банків відзначені лише у 2022 та 2023 рр. Їх частка склала 25,1 % та 0,3 % відповідно, що спричинило аналогічне скорочення позикових фінансових ресурсів. Це сприяло підвищенню фінансової незалежності товариства від зовнішніх користувачів за рахунок зменшення зобов'язань та зростання власних фінансових ресурсів.

Крім короткострокових кредитів банків ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має кредиторську заборгованість, вартість якої суттєво зросла у 2023 р. відносно 2022 р. на 213822 тис. грн, або на 54,0 % у структурі фінансових ресурсів, 2024 р. - зменшилась на 28293 тис. грн, або на 6,6 %. При

цьому частка цієї заборгованості зменшилась до 43,2 %. Слід відмітити, що ця заборгованість складається переважно за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Детальніше дослідження фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за напрямками вкладення в активи дозволяє зробити висновок про їх ефективність (додаток С).

Так, структуру майна слід оцінити як іммобільну: у товариства переважають необоротні активи, частка яких у 2024 р. склала 67,2 %, а частка оборотних активів відповідно становила 32,8 %.

Найбільшу частку у структурі необоротних активів становили основні засоби, які на кінець 2024 р. становили 52,1 % від вартості активів, або 480644 тис. грн. Нематеріальні активи та інвестиційна нерухомість - 2,0 % та 1,1 % відповідно.

У структурі оборотних активів (їх частка за 2022-2024 рр. зменшилась з 37,2 % у валюті балансу в 2022 р. до 32,8 % у 2024 р.) зміни відбулися переважно за рахунок зміни частки дебіторської заборгованості: зменшення її частки з 31,1 % у 2022 р. до 20,5 % у 2023 р. та підвищення до 25,1 % на кінець 2024 р.

Зважаючи на значне збільшення високоліквідних активів - грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень відносно попередніх років (з 2845 тис. грн у 2022 р. до 6702 тис. грн у 2023 р. та до 9737 тис. грн у 2024 р.), їх частка у загальній вартості майна товариства є достатньо значною, до того ж вона має тенденцію до зростання (з 0,4 % у 2022 р. та 0,8 % у 2023 р. і до 1,1 % у 2024 р.). Частка дебіторської заборгованості зменшилась з 31,1 % у 2022 р. до 25,1 % на кінець 2024 р., що є позитивним, адже, з обороту вивільнилась значна сума грошових коштів.

Передумовою формування прострочених сум боргових зобов'язань дебіторів є перевищення темпу росту загальної суми коштів у розрахунках із покупцями та замовниками над інтенсивністю зростання чистого доходу від реалізації продукції. На товаристві це співвідношення становить 145,3 % до

121,4 %, отже, дебіторська заборгованість збільшилась більшими темпами, ніж чистий дохід від реалізації продукції. Тому товариство не дотримується виконання даного співвідношення.

Таким чином, збільшення частки оборотних активів у майні свідчить про: формування більш мобільної структури активів, що пов'язано із специфікою діяльності товариства;

відбулось зменшення вилучення частини поточних активів (25,1 % від усіх активів на кінець 2024 р. замість 31,1 % на кінець 2022 р.) на кредитування покупців продукції та заборгованість бюджету (неповернення податку на додану вартість). Це свідчить про фактичну мобілізацію цієї частини оборотних активів у господарському обороті.

Порівняння фінансових ресурсів за активом, згрупованим за ступенем ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями за пасивом, що групуються за ступенем терміновості їхнього погашення, представлено у додатку Т.

Так, баланс ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» вважається ліквідним, якщо будуть виконані умови:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4 \quad (3.1)$$

Інформація додатку Т свідчить, що перша нерівність не виконується і має протилежний знак, ніж в оптимальному варіанті, ліквідність балансу протягом цього періоду не є абсолютною.

Виконання інших нерівностей свідчить про дотримання товариством умови фінансової стійкості, а саме: можливості погашати короткострокові та довгострокові зобов'язання за рахунок середньоліквідних та відповідно низьколіквідних активів за 2022-2024 рр.

Недотримання четвертої нерівності підтверджує відсутність робочого капіталу, дефіцит якого у 2024 р. зменшився майже на 40 % порівняно з 2023 р.

Поряд з абсолютними показниками для оцінювання ліквідності товариства розраховують такі відносні показники: коефіцієнт поточної ліквідності,

коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 р.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)	
				2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
1. Оборотні активи, тис. грн	281717	242325	302730	-39392	60405
2. Поточні зобов'язання, тис. грн	404926	434025	419652	29099	-14373
3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	2845	6702	9737	3857	3035
4. Поточна дебіторська заборгованість, тис. грн	235914	162483	231717	-73431	69234
5. Активи, тис. грн.	757703	791316	923007	33613	131691
6. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	148	94	-	-54	-94
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,015	0,023	0,008	0,008
8. Проміжний коефіцієнт покриття	0,590	0,390	0,575	-0,200	0,186
9. Загальний коефіцієнт покриття	0,696	0,558	0,721	-0,137	0,163
10. Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,871	1,823	2,199	-0,048	0,377
11. Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	0,098	0,134	0,141	0,037	0,006
12. Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей	0,927	2,631	1,801	1,704	-0,830
13. Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	0,583	0,374	0,552	-0,208	0,178

Інформація табл. 3.1 дає підстави стверджувати, що коефіцієнт абсолютної ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», який показує, яку частку поточних зобов'язань має можливість негайно погасити високоліквідними оборотними активами, протягом 2022-2024 рр. значення даного коефіцієнта нижче за нормативне (0,2), хоч і має позитивну тенденцію до підвищення. Товариство може негайно погасити у 2024 р. лише 2,3 % термінової заборгованості.

Проміжний коефіцієнт покриття, що характеризує очікувану платоспроможність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» на період, що дорівнює середній тривалості одного обороту дебіторської заборгованості за умови своєчасного її погашення, не відповідає рекомендованому значенню ($\geq 0,7$).

Товариство не має можливості погасити достатню частину поточних зобов'язань, використавши поряд з високоліквідними активами дебіторську заборгованість.

Загальний коефіцієнт покриття свідчить про недостатність оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, адже він суттєво менше рекомендованого значення ($\geq 2,0$). Отже, структуру балансу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» в цілому можна вважати незадовільною, а товариство - неплатоспроможним.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей свідчить про те, що запаси також не перекривають поточні зобов'язання товариства.

Кредиторська заборгованість у 2022 р. становила лише 92,7 % від дебіторської заборгованості, тобто, вона не може її повністю забезпечити. У 2023-2024 рр. кредиторська заборгованість перевищила дебіторську, отже, при недостатності власного капіталу у ці періоди товариство використовувало кредиторську заборгованість.

Підвищення показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» у 2024 р. свідчить про позитивні зрушення у бік покращення його фінансового стану та підвищення спроможності виконувати свої платіжні зобов'язання, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру.

Слід звернути увагу на те, що «фінансова стійкість підприємства - це головний компонент загальної стійкості, що характеризує такий стан фінансових ресурсів, їх формування та розподіл, який забезпечує розвиток підприємства при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику» [63, с. 222]. Іншими словами, фінансова стійкість є результатом ефективного управління структурою фінансових ресурсів, активів та грошових потоків товариства.

Розрахунок показників фінансової стійкості ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 р. представлено у додатку У.

Розрахунки, наведені у додатку У свідчать про підвищення рівня

фінансової стійкості товариства за показниками структури джерел формування фінансових ресурсів.

Коефіцієнт автономії, який є індикатором сформованої структури капіталу та свідчить про рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування дещо перевищив нормативне значення ($\geq 0,5$) лише у 2024 р.

У 2022-2023 рр. коефіцієнт автономії не відповідав нормативному значенню. Це підтверджують і відповідні значення коефіцієнта концентрації залучених фінансових ресурсів щодо нормативного. Зниження цього показника у 2024 р. означає скорочення частки позикових фінансових ресурсів у фінансуванні ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» до нормативного значення.

Зовнішні джерела формування фінансових активів товариства є достатньо значними, тому фінансова напруга або фінансовий ризик у контексті залежності від зовнішніх користувачів відповідає рекомендованим значенням також лише у 2024 р. На це вказують коефіцієнти фінансової залежності та фінансового ризику. Так, оптимальне значення коефіцієнта фінансової залежності - не більше 2,0.

Відповідно, коефіцієнт фінансової залежності, як обернений показник до коефіцієнта автономії, зменшився у 2024 р. і становив 1,834. Це з одного боку, свідчить про зниження залежності від зовнішніх користувачів, а з іншого - може вказувати на ступінь фінансової надійності товариства і довіри до нього з боку зовнішніх користувачів.

Частка позикових фінансових ресурсів на кінець досліджуваного періоду дещо зменшилась. Це свідчить про зниження фінансової залежності товариства від зовнішніх користувачів. Ця залежність відображена у коефіцієнті фінансового лівериджу, або коефіцієнті фінансового ризику, який вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості. Чим вище його значення, тим вищий ризик вкладення капіталу в товариство. На ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» даний коефіцієнт у 2024 р. є нижчим за критичний рівень.

Показники стану оборотних активів свідчать про недостатність власних джерел їх формування, на що вказують негативні їх значення. Це вказує на нестабільність товариства та наявність ризику втрати ним фінансової самостійності у вирішенні господарських питань життєдіяльності у майбутньому.

Неможливість перетворення активів у ліквідні кошти характеризує коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами, який у ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має від'ємне значення у зв'язку із дефіцитом власних оборотних коштів, що означає нездатність товариства самостійно фінансувати свою поточну діяльність.

Коефіцієнт забезпеченості запасів вказує, що запаси товариства повністю сформовані за рахунок позикових фінансових ресурсів, що свідчить про майже повну залежність його від кредиторів щодо формування цих статей оборотних активів.

Разом з тим, про не ефективне використання власних фінансових ресурсів свідчить негативне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів.

Товариство має незадовільну структуру майна, яким володіє, адже основну частку у валюті балансу займають необоротні активи. З одного боку, це пояснюється специфікою діяльності товариства, з іншого - значення коефіцієнта реальної вартості основних засобів у валюті балансу значно перевищує нормативне (до 50 %). У 2024 р. зазначений коефіцієнт становив 0,582, що вище нормативного рівня.

У наукових працях вчених доведено, що «фінансово стабільним є підприємство, зобов'язання якого гарантовано покриваються оборотними активами. Оптимальним співвідношенням між оборотними активами і поточними зобов'язаннями вважається (2 - 2,5) : 1» [16; 27; 73; 81; 88; 94]. ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» при залишках оборотних активів у 2024 р. 302730 тис. грн має розмір поточних зобов'язань 419652 тис. грн. Отже, одне з основних правил фінансової стійкості та платоспроможності

порушене. Ознакою такої нестабільності є перевищення коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів (0,488) значення коефіцієнта фінансового ризику (0,834), що не спостерігаємо у товариства.

Неможливість перетворення активів у ліквідні грошові кошти характеризує коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами, який у ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має від'ємне значення у зв'язку із дефіцитом власних оборотних коштів, що означає його нездатність самостійно фінансувати свою поточну діяльність.

Коефіцієнт забезпеченості запасів вказує, що запаси товариства повністю сформовані за рахунок позикових фінансових ресурсів, що свідчить про майже повну залежність його від кредиторів щодо формування цих статей оборотних активів.

Разом з тим, про не ефективне використання власних фінансових ресурсів свідчить негативне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу та коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів.

Товариство має незадовільну структуру майна, яким володіє, адже основну частку у валюті балансу займають необоротні активи. З одного боку, це пояснюється специфікою діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», з іншого - значення коефіцієнта реальної вартості основних засобів у валюті балансу значно перевищує нормативне (до 50 %). На кінець 2024 р. зазначений коефіцієнт склав 0,582, що вище нормативного рівня.

Відмічаємо, що на ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» недостатність власних грошових коштів (як найбільш ліквідних активів) у загальній величині власних оборотних коштів: при оптимальному значенні цього коефіцієнта більше за 0,5 він фактично є від'ємним.

Важливим показником є забезпеченість матеріальних оборотних коштів стійкими (плановими) джерелами фінансування, до яких належать власний оборотний капітал та короткострокові кредити банку під товарно-матеріальні цінності. Коефіцієнт забезпеченості розраховується відношенням суми стійких джерел фінансування до загальної суми матеріальних оборотних активів.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості джерелами їх формування, які дозволяють класифікувати фінансові ситуації за ступенем їх фінансової стійкості. Так, фінансовий стан підприємства може бути стійким, нестійким і кризовим. Стійкого фінансового стану підприємство досягає при достатності власного оборотного капіталу. Надлишок або нестача джерел формування запасів - це різниця між величиною джерел формування та вартістю запасів.

Узагальнюючі показники фінансової стійкості ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. представлено у додатку Ф.

Враховуючи показники фінансової стійкості, наведені у додатку Ф, фінансовий стан ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» у 2022 р. слід оцінити як нестійкий. Даний стан характеризується тим, що ще зберігається можливість відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власних фінансових ресурсів та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів. У 2023 та 2024 рр. фінансовий стан товариства оцінювався вже як кризовий. Рівновага платіжного балансу в цій ситуації забезпечувалася за рахунок позикових фінансових ресурсів.

Таким чином, проведений аналіз свідчить про незадовільну структуру майна та фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», що обумовлюється недостатньою часткою власного капіталу (54,5 %), дефіцитом власного оборотного капіталу. Це, у свою чергу, спричиняє кризовий фінансовий стан товариства у 2023-2024 рр. У цій ситуації, ризик втрати фінансових ресурсів є значним, що потребує уваги з боку керівництва та застосування заходів щодо підвищення ефективності їх використання.

3.2. Методика аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Показники ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

- це, перш за все, показники оборотності (ділової активності). Зі швидкістю оборотності активів підприємства тісно пов'язані мінімально необхідна сума авансованих фінансових ресурсів, визначення потреби в додаткових джерелах фінансування, сума витрат на утримання товарно-матеріальних цінностей, а також сплати податків. Оцінку ділової активності за ключовими та додатковими показниками швидкості обороту фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» представлено у додатку Х.

Виходячи з отриманих результатів розрахунків у додатку Х, ділова активність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» не може бути охарактеризована однозначно як достатня. Так, відбулось покращення значень коефіцієнтів загальної оборотності фінансових ресурсів, тобто, прискорення їх оборотності в 2023 р. - на 0,032 оборотів, а в 2024 р. - ще додатково на 0,154 оборотів порівняно з попередніми роками. Показник оборотності фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» забезпечує їх окупність (має значення більше 1). До того ж це відбулось на фоні суттєвого зростання обсягу виручки від реалізації на кінець 2024 р.

При цьому забезпечена окупність і власних фінансових ресурсів, але відбулось суттєве подовження у 2023 р. тривалості їх оборотності на 23,3 дня, результатом чого стало залучення в оборот додаткових фінансових ресурсів, що скорочує базу для самофінансування товариства та збільшує потребу в позикових ресурсах.

За проведеними розрахунками встановлено значне уповільнення оборотності кредиторської заборгованості у 2023 р. на 94,2 дня, у 2024 р. - 101,5 днів. При цьому слід зазначити, що ефективність її «утримання» товариством з позицій дотримання платіжної дисципліни та забезпечення стійкого фінансового стану визначається порівнянням термінів повного погашення кредиторської та інкасації дебіторської заборгованості.

Відмічаємо, що погашення поточної заборгованості товариством перед кредиторами відбувається значно повільніше за інкасацію боргів контрагентів перед ним. Якщо середній термін інкасації заборгованості дебіторів у 2024 р.

становив 47,3 днів, то термін погашення кредиторської заборгованості товариства - 101,5 дня, що є однією з причин погіршення ділової активності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». Причинами незначного підвищення ділової активності є, насамперед, скорочення частки відвернень коштів у дебіторську заборгованість (з 31,1 % у 2022 р. до 25,1 % у 2024 р.) та прискорення її оборотності на 31,9 днів у 2023 р. та на 10,7 днів у 2024 р. відносно попередніх років. При цьому відзначено її підвищення у абсолютному значенні (+42,6 %), що є негативним.

Зниження ділової активності товариства відбулось за рахунок незначного погіршення ефективності використання запасів за рахунок подовження їх оборотності у 2023 р. на 2,4 дня, але прискорення у 2024 р. на 0,2 дня.

Операційний цикл характеризує виробничо-технологічний аспект діяльності підприємства, а фінансовий цикл - її фінансову компоненту. Безумовно, операційний та фінансовий цикли взаємопов'язані, але вони описують різні сторони процесу функціонування підприємства як господарюючого суб'єкта. Скорочення тривалості операційного циклу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» на 29,5 днів та 10,9 днів у 2023 та 2024 рр. зумовлене прискоренням терміну інкасації дебіторської заборгованості.

Фінансовий цикл характеризує середню тривалість між відтоком грошових коштів у зв'язку зі здійсненням поточної виробничої діяльності та їх припливом як результатом виробничо-фінансової діяльності. Тривалість фінансового циклу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» у 2022 р. становила 52 дня, а у 2023 та 2024 рр. вона мала негативні показники. Наявність від'ємного значення тривалості фінансового циклу свідчить про недостатність здійснення одного господарського обороту для початку розрахунків із кредиторами, тобто товариство здійснює наступний операційний цикл без повного повернення кредиторської заборгованості, яка була використана для фінансування обороту, що завершився.

Позитивним слід вважати скорочення терміну окупності власного капіталу 60,3 днів у 2023 р. до 2,8 днів у 2024 р.

Зауважимо, що оборотність фінансових ресурсів залежить від швидкості оборотності основного й оборотного капіталу та від його органічної будови: чим більшу частку становить основний капітал, що обертається повільно, тим нижчий коефіцієнт оборотності і вища тривалість обороту фінансових ресурсів.

Для визначення оборотності капіталу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» слід проводити за формулою 3.2:

$$\text{Коб.кап.} = \text{Чоб.кап.} \times \text{Коб(об.кап.)}; \quad \text{Т об. кап.} = \text{Т об(об.кап.)} / \text{Чоб.кап} \quad (3.2)$$

де Коб. кап. - коефіцієнт оборотності капіталу;

Чоб.кап. - частка оборотного капіталу в загальній сумі капіталу;

Коб(об. кап.) - коефіцієнт оборотності оборотного капіталу;

Тоб.кап. - тривалість обороту капіталу;

Тоб(об. кап.) - тривалість обороту оборотного капіталу.

Показник оборотності фінансових ресурсів товариства забезпечує їх окупність (значення більше 1), що свідчить про раціональність структури фінансових ресурсів у цей період (додаток Ц).

Як свідчить інформація додатку Ц, показник оборотності фінансових ресурсів не є високим, що означало б значне перевищення рівня продажу над фінансовими ресурсами і призвело б до залучення додаткових (кредитних) засобів, що, в свою чергу, підривало б позиції власників товариства і надало б кредиторам можливість більшою мірою брати участь у формуванні його фінансової політики.

Зауважимо, що оборотність фінансових ресурсів залежить від швидкості оборотності основного й оборотного капіталу та від його органічної будови: чим більшу частку становить основний капітал, що обертається повільно, тим нижчий коефіцієнт оборотності і вища тривалість обороту фінансових ресурсів.

За допомогою методу ланцюгової підстановки розрахуємо, як змінилися

ці показники за рахунок структури фінансових ресурсів і швидкості обороту оборотного капіталу.

Так, загальна зміна коефіцієнта оборотності фінансових ресурсів становила:

$$1,749 - 1,594 = 0,155 \text{ об.}$$

у тому числі, за рахунок структури капіталу :

$$0,318 \times 4,713 - 0,338 \times 4,713 = - 0,096 \text{ об.}$$

за рахунок швидкості обороту оборотного капіталу :

$$0,318 \times 5,500 - 0,318 \times 4,713 = 0,250 \text{ об.}$$

Відповідно загальна тривалість обороту фінансових ресурсів скоротилась:

$$205,9 - 225,8 = - 19,9 \text{ дн.}$$

у тому числі, за рахунок зміни структури капіталу на:

$$(76,4 / 0,318) - (76,4 / 0,338) = 14,46 \text{ дн.}$$

за рахунок швидкості обороту оборотного капіталу тривалість обороту фінансових ресурсів скоротилась:

$$(65,4 / 0,318) - (76,4 / 0,318) = - 14,306 \text{ дн.}$$

Таким чином, можемо зазначити, що оборотність фінансових ресурсів уповільнилася на 0,096 оборотів за рахунок зміни структури фінансових ресурсів, але прискорилась на 0,250 оборотів за рахунок прискорення швидкості обороту оборотного капіталу. В цілому оборотність фінансових ресурсів прискорилась на 0,154 обороти.

При цьому тривалість обороту фінансових ресурсів подовжилась на 14,46 днів за рахунок зміни структури фінансових ресурсів та прискорилась на 14,306 днів за рахунок прискорення швидкості обороту оборотного капіталу на 10,9 днів. В цілому тривалість обороту фінансових ресурсів уповільнилася на 0,15 днів, що не є суттєвим.

Економічний збиток у результаті уповільнення оборотності фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» виражається у відносному залученні засобів в оборот, а також у зменшенні суми виручки і суми прибутку.

Сума додатково вилучених засобів з оборот у зв'язку з прискоренням оборотності фінансових ресурсів визначається множенням одноденного обороту за реалізацією на зміну тривалості обороту (формула 3.3):

$$\pm E_{ок} = (Тоб_1 - Тоб_0) \times ОР_1, \quad (3.3)$$

де $E_{ок}$ - додаткове залучення (вивільнення) коштів у зв'язку із уповільненням (прискоренням) оборотності фінансових ресурсів, тис. грн;

$Тоб_1, Тоб_0$ - тривалість обороту фінансових ресурсів у звітному та базовому періоді, дн.;

$ОР_1$ - фактичний одноденний оборот за реалізацією, тис. грн.

$$- E_{ок} = 4163,7 \times (205,9 - 225,8) = - 82917 \text{ грн.}$$

Таким чином, сума вивільнених засобів з обороту у зв'язку з прискоренням оборотності фінансових ресурсів у 2024 р. порівняно з 2023 р. становила 82917 тис. грн. Щоб визначити вплив коефіцієнта оборотності на зміну фінансового результату, прибуток можна подати у вигляді добутку середньорічної суми фінансових ресурсів, коефіцієнта їх оборотності і рентабельності обороту (формула 3.4):

$$\Pi = KL \times K_{об} \times P_{об}, \quad (3.4)$$

де Π - прибуток (збиток), тис. грн;

KL - середньорічна сума фінансових ресурсів, тис. грн;

$K_{об}$ - коефіцієнт оборотності фінансових ресурсів;

$P_{об}$ - рентабельність обороту фінансових ресурсів, %.

Звідси збільшення суми прибутку за рахунок зміни коефіцієнта оборотності фінансових ресурсів можна розрахувати множенням приросту останніх на базовий рівень коефіцієнта рентабельності продажу і на середньорічну суму фінансових ресурсів звітного періоду (формула 3.5):

$$\Delta \Pi = KL \times \Delta K \text{ об} \times P \text{ об} \quad (3.5)$$

$$\Delta \Pi = 857162 \times (1,749 - 1,594) \times 0,63 / 100 = 837,4 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, за рахунок прискорення оборотності фінансових ресурсів з обороту вивільняються кошти у сумі 82917 тис. грн, а товариство отримує додатково прибутку на суму 837,4 тис. грн.

Щоб визначити наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», слід порівняти досягнутий результат від господарської діяльності та отриманий прибуток з обсягом використаних фінансових ресурсів, якими розпоряджалося товариство у відповідний період минулого року.

Отже, загальну оцінку ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. проведемо за показниками рентабельності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 - Показники рентабельності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)	
				2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
1	2	3	4	5	6
1. Середньорічна вартість майна, тис. грн.	850862	774510	857162	-76352	82652
2. Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	296026	354913	430276	58887	75363
3. Середньорічна вартість власного оборотного капіталу, тис. грн.	-171843	-157576	-154358	14268	3218
4. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	382993	262021	272528	-120972	10507
5. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	370723	452756	479680	82033	26924
6. Вартість виробничих ресурсів, тис. грн.	753716	714777	752208	-38939	37431
7. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн..	1329728	1234924	1498917	-94804	263993
8. Витрати, тис. грн.	1135469	1218504	1332093	83035	113589
9. Прибуток до оподаткування, тис. грн.	113145	7822	188862	-105323	181040
10. Чистий прибуток, тис. грн.	113206	5886	156159	-107320	150273
11. Рентабельність (збитковість), %:					
- продажу	8,51	0,63	12,60	-7,88	11,97
- основних засобів	30,52	1,73	39,37	-28,79	37,64
- оборотних активів	29,54	2,99	69,30	-26,56	66,31

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6
- виробничих ресурсів	15,01	1,09	25,11	-13,92	24,01
- активів	13,30	0,76	18,22	-12,54	17,46
- власного капіталу	38,24	1,66	36,29	-36,58	34,63
- власного оборотного капіталу	-65,88	-3,74	-101,17	62,14	-97,43

У 2023 році спостерігається погіршення всіх показників рентабельності товариства, що свідчить про зниження ефективності використання фінансових ресурсів і викликано, в основному, різким падінням фінансових результатів діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». При цьому зростання суми власного капіталу веде до посилення фінансової незалежності й тому є позитивною тенденцією. Низька прибутковість, у тому числі і власного капіталу, дефіцит робочого капіталу свідчать про інвестиційну непривабливість товариства для інвесторів.

У процесі аналізу показників рентабельності фінансових ресурсів слід провести факторний аналіз зміни рівня показників, який дасть змогу виявити сильні і слабкі сторони ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Взаємозв'язок між показниками господарської та фінансової діяльності підприємства відображається рівняннями (формула 3.6):

$$R_k = R_n \times K_{об_A} \quad (3.6)$$

де R_k - рентабельність фінансових ресурсів, %;

R_n - рентабельність продажу, %;

$K_{об_A}$ - оборотність активів, раз;

Показники впливу факторів на рентабельність фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. за моделлю Дюпона наведено у табл. 3.3.

Основними причинами зміни рентабельності фінансових ресурсів товариства є:

зміна рентабельності продажу. Під впливом цього чинника рентабельність фінансових ресурсів у 2023 р. зменшилася відповідно 2022 р.:

Таблиця 3.3 - Показники впливу факторів на рентабельність фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. за моделлю Дюпона

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення, (+,-)	
				2023 р. від 2022 р.	2024 р. від 2023 р.
1.Рентабельність фінансових ресурсів, %	13,305	0,760	18,218	-12,545	17,458
2.Рентабельність власних фінансових ресурсів, %	38,242	1,658	36,293	-36,583	34,634
3.Рентабельність продажу, %	8,509	0,633	12,600	-7,875	11,966
4.Оборотність активів, раз	1,563	1,594	1,749	0,032	0,154
5.Коефіцієнт фінансової залежності	2,149	2,215	1,834	0,067	-0,382

$$\Delta R_{Rnp} = (-7,875) \times 1,563 = - 12,308 \%$$

та збільшилась у 2024 р. відповідно 2023 р.

$$\Delta R_{Rnp} = 11,966 \times 1,594 = 19,080 \%$$

прискорення оборотності сукупних активів у 2023 р. відповідно 2022 р.

$$\Delta R_{Kob} = 0,633 \times 0,032 = 0,020 \%$$

та у 2024 р. відповідно 2023 р.:

$$\Delta R_{Kob} = 12,600 \times 0,154 = 1,943 \%$$

Вплив факторів на рентабельність власних фінансових ресурсів:

зміна (зменшення) рентабельності продажу :

$$\Delta R_{Rnp} = (- 7,875) \times 1,563 - 2,149 = 26,446 \%$$

та збільшення у 2024 р. відповідно 2023 р.:

$$\Delta R_{Rnp} = 11,966 \times 1,594 \times 2,215 = 42,269 \%$$

зміна оборотності сукупних активів:

$$\Delta R_{Kob} = 0,633 \times 0,032 \times 2,149 = 0,043 \%$$

та у 2024 р. відповідно 2023 р.:

$$\Delta R_{Kob} = 12,600 \times 0,154 \times 2,215 = 4,305 \%$$

зміна коефіцієнту фінансової залежності у 2023 р. відносно 2022 р.:

$$\Delta R_{K\phi z} = 0,633 \times 1,594 \times 0,067 = 0,067 \%$$

та у 2024 р. відповідно 2023 р.:

$$\Delta R_{K\phi z} = 12,600 \times 1,749 \times (-0,382) = -8,409 \%$$

Результати проведеного факторного аналізу свідчать, що зменшення рентабельності загальних фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», власних фінансових ресурсів у 2023 та 2024 рр. відбулося за рахунок зниження рентабельності продажу. Підвищення рентабельності загальних фінансових ресурсів товариства, так і власних фінансових ресурсів у 2023 та 2024 рр. спричинило прискорення оборотності його сукупних активів.

Зміна коефіцієнту фінансової залежності у 2023 р. призвела до підвищення власних фінансових ресурсів, у 2024 р. цей чинник негативно вплинув на рентабельність власного капіталу, зменшивши його на 8,4 %.

Таким чином, ефективності використання сукупних активів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має сприяти повне використання резервів підвищення рентабельності фінансових ресурсів за рахунок зростання прибутку (збільшення обсягів діяльності, зменшення витрат тощо). Збільшення рентабельності власних фінансових ресурсів, крім зазначених вище чинників має сприяти оптимізація структури фінансових ресурсів.

3.3. Удосконалення методики аналізу ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Враховуючи наукові дослідження вчених [81; 88; 94], констатуємо, що одним із напрямів вирішення проблеми оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності є визначення та використання комплексних інтегральних показників ефективності, які агрегують у своєму складі в якості елементів відповідні часткові показники.

Тому підприємствам, які прагнуть визначити свій фінансовий стан певним (одним, сукупним) інтегральним показником, слід використовувати інтегральний метод аналізу фінансового стану, що також є основою для пошуку шляхів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Адже,

фінансова безпека представляє такий стан підприємства, який дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність підприємства в довгостроковому періоді; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства; забезпечує достатню фінансову незалежність підприємства; дозволяє протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і погрозам, що можуть заповдіяти фінансовий збиток підприємству, або небажано змінити структуру капіталу, або примусово ліквідувати підприємство; забезпечує достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень; забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

До основних напрямів аналізу фінансового стану підприємства відносять: оцінку ліквідності активів, платоспроможності і кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності і рентабельності підприємства. Тому, характеристика ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за такими напрямками дозволяє дати оцінку його фінансового стану (здатність фінансувати свою діяльність) і, таким чином, його фінансових ресурсів.

Визначення фінансових показників у вигляді коефіцієнтів ґрунтується на співвідношенні між окремими статтями звітності, а оцінка показників ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» передбачає порівнювання фактичних значень із нормативними. При цьому стан та ефективність використання фінансових ресурсів - є одним з основних чинників фінансового стану підприємства та його фінансової безпеки.

Ефективність використання фінансових ресурсів найчастіше розраховують за допомогою коефіцієнта фінансування або заборгованості, фінансової стійкості, коефіцієнта автономії (незалежності), коефіцієнта фінансової залежності, коефіцієнта маневреності власних коштів, коефіцієнта співвідношення власних та залучених коштів і коефіцієнту фінансового левериджу. Це пояснюється тим, що ці коефіцієнти найбільш повноцінно та інформативно характеризують використання фінансових ресурсів, їх структуру.

Зважаючи на велику кількість фінансових коефіцієнтів та різноманітних підходів щодо визначення ефективності використання фінансових ресурсів, доцільно впровадити таку систему критеріїв та їх нормативних значень, яка б допомагала найбільш точно оцінити ефективність використання наявних фінансових ресурсів на підприємстві і яка була б зрозумілою, аргументованою та враховувала вид економічної діяльності суб'єкта господарювання.

Враховуючи досвід вітчизняних та зарубіжних економістів, слід зазначити, що інтегральна бальна оцінка найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансового стану, а отже, і ефективності використання фінансових ресурсів, що важливо при оцінці ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». Для розрахунку інтегральних показників ефективності використання фінансових ресурсів пропонується використовувати:

- скорингові моделі,
- багатовимірний рейтинговий аналіз,
- мультиплікативний дискримінантний аналіз та ін [81].

Методику кредитного скорингу вперше запропонував американський економіст Д. Дюран на початку 40-х років ХХ ст.

Сутність цієї методики полягає в класифікації підприємств за ступенем ризику, виходячи з фактичного рівня показників фінансової стійкості і рейтингу кожного показника, вираженого в балах на основі експертних оцінок [81, с. 649]. При цьому виділяється шість класів підприємств:

- 1- й клас - підприємство з добрим запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових коштів;
- 2- й клас - підприємства, що демонструють деякий ступінь ризику по заборгованості, але ще не розглядаються як ризикові;
- 3- й клас - проблемні підприємства, для яких існує ризик втрати основних і оборотних засобів, але повне отримання процентів є сумнівним;
- 4- й клас - підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після проведення заходів з фінансового оздоровлення, щодо яких кредитори

ризикують втратити свої проценти і позиковий капітал;

5-й клас - підприємства дуже високого ризику, практично неплатоспроможні;

6-й клас - підприємства найвищого ризику.

Згідно з цією методикою, ефективність використання фінансових ресурсів підприємства оцінюється шістьма коефіцієнтами, зокрема:

коефіцієнт абсолютної ліквідності;

коефіцієнт швидкої ліквідності;

коефіцієнт поточної ліквідності;

коефіцієнт фінансової незалежності;

коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом.

Групування підприємств за такими критеріями оцінки ефективності використання фінансових ресурсів представлено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 - Групування підприємств за критеріями оцінки показників фінансової безпеки підприємства

Показник	Границі класів згідно з критеріями (бал)					
	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас	5-й клас	6-й клас
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Більше 0,25-20	0,2-16	0,15-12	0,1-8	0,05-4	Менше 0,05-0
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	Більше 1,0-18	0,9-15	0,8-12	0,7-9	0,6-6	0,5-0
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	Більше 2,0-16,5	(1,9-1,7) - (15-12)	(1,6-1,4) - (10,5-7,5)	(1,3-1,1) - (6-3)	1,0-1,5	Менше 1-0
4. Коефіцієнт фінансової незалежності	Більше 0,6-16	(0,59-0,54) - (15-12)	(0,53-0,43) - (11,4-7,4)	(0,42-0,41) - (6,8-1,8)	0,4-1	Менше 0,4-0
5. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	Більше 0,5-15	0,4-12	0,3-9	0,2-6	0,1-3	Менше 0,1-0
6. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	Більше 1,0-15	0,9-12	0,8-9	0,7-6	0,6-3	Менше 0,5-0
7. Мінімальне значення границі	100	85-64	63,9-56,9	41,6-28,3	18	0

Джерело: [68, с. 349]

Зміст вітчизняних методик щодо ідентифікації фінансового стану підприємств поданий у табл. 3.4, а інтегральну оцінку рівня фінансового стану підприємства слід провести на основі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень індикаторів.

Розрахунок зазначених вище показників ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 роки наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Критерії оцінки показників фінансової безпеки ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2022-2024 рр. у контексті забезпеченості фінансовими ресурсами

Показник	2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	фактичний рівень	кількість балів	фактичний рівень	кількість балів	фактичний рівень	кількість балів
1.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	5 кл. 0,05-4	0,015	3 кл. 0,15-12	0,023	2 кл. 0,2-16
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,590	5 кл. 0,6-6	0,390	7 кл. 0,5-0	0,575	5 кл. 0,6-6
3.Коефіцієнт поточної ліквідності	0,696	6 кл. 1,0-1,5	0,558	6 кл. 1,0-1,5	0,721	6 кл. 1,0-1,5
4.Коефіцієнт фінансової незалежності	0,465	5 кл. 0,4-1	0,451	5 кл. 0,4-1	0,545	6 кл. 0,4-0
5.Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	-0,438	6 кл. 0	-0,791	6 кл. 0	-0,386 0	6 кл. 0
6.Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	-3,115	6 кл. 0	-3,286	6 кл. 0	-1,980	6 кл. 0
Мінімальне значення границі	x	2,05	x	1,65	X	2,2

Таким чином, згідно інформації табл. 3.5, ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за показниками фінансової безпеки має показники, що відповідають проміжку між 5-6 класом, за яким товариство має високий ризик та є практично неплатоспроможним. За всіма показниками ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» не має достатнього запасу фінансової стійкості.

Інтегральна бальна оцінка фінансової стійкості найбільш повно охоплює

всю різноманітність показників фінансової стійкості, що дуже важливо при оцінці ризику банкрутства.

Розглянемо просту скорингову модель із трьома балансовими показниками, запропоновану Г. В. Савицькою, що дозволяє розподілити підприємства за класами:

I клас - підприємства з добрим запасом фінансової стійкості, що дозволяє бути впевненим у поверненні позикових засобів;

II клас - підприємства, що демонструють певний ступінь ризику заборгованості, але ще не розглядаються як ризикові;

III клас - проблемні підприємства;

IV клас - підприємства з високим ризиком банкрутства навіть після вжиття заходів із фінансового оздоровлення. Кредитори ризикують утратити свої кошти і проценти;

V клас - підприємства найвищого ризику, практично неспроможні [81, с. 650] (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 - Критерії поділу підприємств на класи за рівнем платоспроможності

Показник	Границі класів згідно з критеріями (бал)				
	1-й клас	2-й клас	3-й клас	4-й клас	5-й клас
Рентабельність фінансових ресурсів, %	30 % і більше (50 балів)	Від 29,9 до 20 % (від 49,9 до 35 балів)	Від 19,9 до 10 % (від 34,9 до 20 балів)	Від 9,9 до 1 % (від 19,9 до 5 балів)	Менше 1 % (0 балів)
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,0 і більше (30 балів)	Від 1,99 до 1,7 (від 29,9 до 20 балів)	Від 1,69 до 1,4 (від 19,9 до 10 балів)	Від 1,39 до 1,1 (від 9,9 до 1 бала)	1 і нижче (0 балів)
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,7 і більше (20 балів)	Від 0,69 до 0,45 % (від 19,9 до 10 балів)	Від 0,44 до 0,3 (від 9,9 до 5 балів)	Від 0,29 до 0,20 % (від 5 до 1 бала)	Менше 0,2 (0 балів)
Межі класів	100 балів і більше	Від 99 до 65 балів	Від 64 до 35 балів	Від 34 до 6 балів	0 балів

Джерело: [81, с. 650]

Згідно з цими критеріями, визначимо, до якого класу належить досліджуване підприємство (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 - Узагальнююча оцінка фінансової стабільності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Показник	2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	фактичний рівень	кількість балів	фактичний рівень	кількість балів	фактичний рівень	кількість балів
Рентабельність фінансових ресурсів, %	13,30	3 кл 25 балів	0,76	5 кл 0 балів	18,22	3 кл 30 балів
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,696	5 кл 0 балів	0,558	5 кл 0 балів	0,721	5 кл 0 балів
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,465	2 кл 15 балів	0,451	2 кл 15 балів	0,545	2 кл 15 балів
Межі класів	х	40	х	15	х	45

Таким чином, за ступенем фінансового ризику, обчисленим за допомогою цієї методики, ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» протягом 2024 р. належить до 3-го класу, тобто, є проблемним. При чому у 2023 р. його стан відповідав найвищому ризику, тобто, практично підприємство було неспроможне.

Експрес-оцінка рівня фінансової безпеки досить ефективно здійснюватися із застосуванням графічного підходу. При його використанні нормальні значення індикаторів обмежують зону нормального рівня безпеки товариства, критичні - зону критичного рівня, критичні плюс дельта - передкризову зону.

Визначити інтегральний показник ефективності використання фінансових ресурсів можна методом рейтингової оцінки.

В основі визначення класу (рівня) фінансової стійкості лежать граничні значення показників та їхній рейтинг.

Якщо показник має значення вище нормального, то йому присвоюють I клас, нижче нормального, але вище критичного - II клас, нижче критичного - III клас.

Так, для визначення класу рівня безпеки відібрані п'ять показників. Модель шкали, що включає відібрані показники, подана у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 - Шкала для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства

Показник	I клас	II клас	III клас
1. Коефіцієнт автономії	більше 0,7	0,5-0,7	менше 0,5
2. Коефіцієнт оборотності запасів	більше 1	0,5-1	менше 0,5
3. Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	більше 0,09	0,05-0,09	менше 0,05
4. Коефіцієнт фінансового ризику	менше 0,5	0,5-1	більше 1
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	більше 0,4	0,4-0,2	менше 0,4

Джерело: [68, с. 353]

Загальна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства, а отже і ефективності використання фінансових ресурсів, подається у балах, які визначаються як добутки рейтингу кожного показника на клас, а рейтинг кожного показника встановлюється залежно від цілей дослідження і важливості показника для обраного напрямку дослідження

Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» проведена (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 - Розрахунок ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2024 р. рейтинговим методом

Показник	Рейтинг показників, %	Фактичне значення показника	Клас	Бали
1. Коефіцієнт автономії	25	0,545	2	25
2. Коефіцієнт оборотності запасів	15	25,530	1	15
3. Коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	25	0,182	1	75
4. Коефіцієнт фінансового ризику	15	0,834	3	15
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	20	0,023	3	60
Разом	100	x	x	190

Сума балів, розрахована за даними ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», склала 190, що відповідає I класу і дозволяє оцінити рівень показників фінансової безпеки, а отже і ефективності використання фінансових

ресурсів за напрямками, що вивчаються, як нижче нормального, але вище критичного.

Таким чином, ефективність використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є важливим показником його фінансового стану. Проведена інтегральна оцінка фінансового стану вказує на його достатньо високий рівень. Відповідно, показники ефективності використання фінансових ресурсів товариства, які за різними критеріями свідчать про їх різний рівень, є головним чинником забезпечення його фінансового стану.

Проведений аналіз емпіричних та теоретичних напрацювань щодо використання інтегральних методик в ході здійснення оцінки фінансової безпеки ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» дозволяє зробити ряд висновків.

По-перше, за відсутності єдиного підходу до оцінки фінансового стану доцільно використовувати різноманітний інструментарій. Застосування кожної із розглянутих методик може носити лише допоміжний характер.

По-друге, існують реальні проблеми використання методик, запропонованих закордонними вченими, що пояснюється їх неузгодженістю із умовами господарювання вітчизняних підприємств.

По-третє, моделі фінансової діагностики вітчизняних авторів мають недоліки: не враховується галузева специфіка досліджуваних підприємств; суб'єктивність формування вибірки показників; відсутність достатньої інформації для розрахунків вагових коефіцієнтів; недостатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування критичних точок (чи інтервалів) для окремих фінансових індикаторів, що призводить до неточного фіксування нормативних значень фінансових показників; проблема достовірності інформації та проблеми, пов'язані із її розв'язанням.

Попри виявлені недоліки, використання інтегрального критерію для оцінки фінансової безпеки підприємства має широку сферу свого використання, причому в отриманні інформації можуть бути зацікавлені як керівники та

власники, так і зовнішні користувачі. Основна внутрішня потреба підприємства, що задовольняється із використанням інтегральних методик у ході його фінансового діагностування - це постійне відстеження економічних змін і впливу управлінських рішень на фінансові результати та фінансовий стан підприємства.

З цієї позиції вдосконалення та розробка інтегральних методик є одним із перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, що вимагає значної уваги в рамках сучасних економічних досліджень.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні пропозиції ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» щодо оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів:

вдосконалення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», на нашу думку, необхідно вести шляхом відбору актуальних для нього фінансових коефіцієнтів та побудови інтегрального зведеного показника, який покладається в основу подальшого оцінювання ефективності використання його фінансових ресурсів;

для об'єктивного оцінювання захищеності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» ефективність використання фінансових ресурсів пропонується вимірювати відносно нормального значення зазначеного інтегрального показника та відстежувати його зміни у динаміці;

крім того, шкала для оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємств ґрунтується на ранжуванні підприємств за класами фінансової захищеності, що дозволяє провести рейтингове визначення такого класу для ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;

практичне застосування оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» дозволить не тільки отримати об'єктивну інформацію щодо його фінансової стійкості, а й визначити конкретні напрями заходів щодо її підвищення.

З цієї позиції вдосконалення та розробка інтегральних методик є одним із

перспективних напрямів методичного забезпечення оцінки фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Висновки за розділом 3

1. Проведений аналіз ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» виявив низку негативних моментів, а саме: порівняння фактичної бази з еталонною моделлю розвитку («золоте правило») товариство показало підвищення рівня рентабельності, зростання майнового потенціалу, але уповільнення оборотності активів. В процесі послідовних розрахунків показників фінансової стійкості відзначено нестійкий його тип, оскільки для забезпечення запасів товариством залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але можливість її відновити залишається актуальною. У ході аналізу визначено наявність проблем щодо розрахунків з кредиторами, що означає кризу платоспроможності оскільки від'ємне значення тривалості операційного циклу вказує на недостатність здійснення одного господарського обороту щодо погашення кредиторської заборгованості.

2. Модель Дюпона свідчить, що найбільший позитивний вплив на рентабельність фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» в цілому та власних фінансових ресурсів, зокрема, незначна зміна рентабельності продажу, а саме: зменшення рентабельності продажу у 2023 р., але збільшення у 2024 р. Прискоренню оборотності сукупних активів сприяло як підвищення рентабельності загальних фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», так і власних фінансових ресурсів. Підвищення коефіцієнта фінансової залежності у 2024 р. негативно вплинуло на рентабельність власного капіталу, зменшивши його на 8,4 %.

3. З метою удосконалення методики оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних

вод» запропоновано проводити інтегральну оцінку, яка найбільш повно охоплює всю різноманітність показників ефективності їх використання; скорингові моделі оцінювання фінансового стану, в яких переважають показники ефективності використання фінансових ресурсів. Проведена оцінка показників ефективності використання фінансового стану ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за даними методиками та за різними критеріями свідчить про його достатню міцність. У зв'язку з цим можемо відзначити значну роль ефективності використання фінансових ресурсів для забезпечення міцного фінансового стану [товариства](#).

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що полягає в розвитку організації обліку й аналізу за фінансовими ресурсами підприємств харчової галузі з метою поліпшення їх діяльності як ключової галузі економіки у післявоєнній відбудові України. За результатами дослідження сформовано такі висновки.

1. Розглянуто основні визначення та класифікації фінансових ресурсів підприємства. Запропоновано власне трактування фінансових ресурсів: фінансові ресурси - активи, які використовуються для погашення зобов'язань підприємства та забезпечення неперервності його діяльності.

Обґрунтовано підхід до взаємозв'язку фінансових ресурсів з об'єктами бухгалтерського обліку, виходячи з сутності досліджуваного поняття (активи підприємства в частині грошових коштів, дебіторської заборгованості та фінансових інвестицій, а власний капітал, зобов'язання та інші активи підприємства тільки відображають як підприємство розмістило наявні фінансові ресурси, тобто куди вони були спрямовані на дату складання фінансової звітності).

Виявлено новий класифікаційний критерій фінансових ресурсів підприємства - можливість виконання фінансових зобов'язань підприємства. Згідно з цим критерієм фінансові ресурси запропоновано підрозділити на повноцінні (постійні та тимчасові) та резервні.

2. Досліджено та узагальнено теоретичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства. Окреслено значення та завдання аналізу фінансових ресурсів у напрямі забезпечення підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання. На основі узагальнення наявних науково методичних підходів запропоновано структурно-логічну схему аналізу фінансових ресурсів підприємства. Розмежовано інструментарій та систему показників для процесів

формування і використання фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта. Запропонований методичний підхід до організації аналізу фінансових ресурсів на підприємстві передбачає виконання низки послідовних взаємопов'язаних етапів та через поліпшення рівня виконання аналізу на підприємстві дає змогу підвищити ефективність формування і використання фінансових ресурсів.

3. За результатами аналізу показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» виявлено резерви фінансових ресурсів і можливості розвитку. Доведено, що найкраще фінансовий стан товариства визначається елементами його звичайної діяльності: прибутковістю (рентабельністю) роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» після сплати податків і обов'язкових відрахувань; наявністю власних фінансових ресурсів не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і оборотних засобів (власних і позикових), ліквідністю поточних активів. Сигнальним показником, в якому проявляється фінансовий стан, є платоспроможність товариства, тобто його здатність своєчасно задовольнити платіжні вимоги постачальників сировини, матеріалів, техніки згідно з господарськими угодами, повертати банківські кредити, проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет.

4. Виявлено проблемні питання щодо взаємозв'язку фінансових активів із іншими фінансовими інструментами та їх вплив на облік. Зокрема, між: фінансовими активами та фінансовими зобов'язаннями, фінансовими активами та інструментами власного капіталу, фінансовими активами та похідними фінансовими інструментами. Відображення таких взаємозв'язків в обліку дасть змогу поліпшити облік фінансових ресурсів із врахуванням особливостей харчової галузі.

Запропонований алгоритм з організації ведення обліку фінансових ресурсів у харчових підприємствах на нормативно-правовому рівні може передбачати виконання таких дій: вибір способів ведення розрахунків;

визначення фінансових інструментів та способів їх оцінки; проектування робочого плану рахунків; складання переліку робочих облікових документів; визначення набору, зручних для підприємства, статей у фінансовій звітності; підготовка плану розроблення, удосконалення й узгодження форм і переліку показників управлінської звітності харчового підприємства.

5. З'ясовано, що до фінансових ресурсів на Товаристві відносять: довгострокові фінансові інвестиції (рахунок 141 «Інвестиції пов'язаними сторонам за методом обліку участі в капіталі»); грошові кошти та їх еквіваленти (рахунок 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»), дебіторську заборгованість (рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»), іншу поточну дебіторську заборгованість (рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами»).

6. Покращенню обліку фінансових ресурсів в бухгалтерському обліку повинна сприяти розроблена його модель за трьома напрямками: 1) облік фінансових ресурсів в розрізі аналітичних рахунків першого порядку до субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» синтетичного рахунку 31 «Рахунки в банках» із врахуванням особливостей руху грошових коштів у харчових підприємствах; 2) надання рекомендацій щодо деталізації інформації про фінансові інвестиції в Плані рахунків бухгалтерського обліку для підвищення аналітичності обліку та подання достовірної інформації за окремими видами фінансових інвестицій; структури статей Балансу (звіту про фінансовий стан) про довгострокові фінансові інвестиції; 3) дослідження та вдосконалення управлінської звітності щодо руху грошових коштів; 4) поліпшення процесів автоматизації обліку фінансових ресурсів.

7. Оцінку ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» проведено за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через показники структури фінансових ресурсів, ліквідності та оборотності, що дало можливість кількісно оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень їх рентабельності та динаміку розвитку товариства.

8. Проведена оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за моделлю Дюпона вказує, що найбільший вплив на рентабельність власного капіталу має коефіцієнт фінансової залежності, на зростання частки позикових коштів порівняно із власними, що зумовило підвищення залежності товариства від зовнішніх джерел фінансування та спричинило зниження рентабельності продажу. Збільшення рентабельності загальних та власних фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» в цілому, вказує на підвищення їх ефективності. Збільшення у 2024 р.: рентабельності власного капіталу свідчить про ефективне вкладення власного капіталу у діяльність товариства; рентабельності продажу означає, що підвищилась ефективність продажу продукції, тобто збільшились прибутки, отримані ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» в обсягу реалізації цієї продукції; показника ресурсовіддачі означає підвищення чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи.

9. З метою удосконалення методики оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» запропоновано використовувати інтегральну оцінку його фінансового стану, що найбільш повно охоплює різноманітність показників ефективності використання фінансових ресурсів, скорингові моделі, які частково апробовано для оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адонін С. В., Касімова Т. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. №11. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/749/757>.
2. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик грошових потоків підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. №8(86). С. 167-170.
3. Антипенко Н., Чіп Л., Параскеєва А., Докучаєв О. Інтегрована модель оцінювання результативності підприємства в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 19-22.
4. Бардадим М. В., Свічкач Н. М. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-11>.
5. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економіка та держава*. 2019. № 9. С. 57-63.
6. Богма О. С., Павлова А. С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. №1(13). С.195-199.
7. Бондарчук Н. В., Васильєва Л. М. Теоретико-методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29_35.
8. Бражник Л.В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. *Економіка і суспільство*. Випуск № 14, 2008. С. 778-783.
9. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних*

- наук «*Modern Economics*». 2020. № 19. С. 32-34.
10. Бурлан С. А., Данілова Г. О. Фінансові інвестиції: обліковий аспект. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 56. URL: [2987-Текст статті-2892-1-10-20231121.pdf](https://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1-10-20231121.pdf).
 11. Василішин С. І. Теоретико-практичні засади формування фінансових ресурсів у системі економічної безпеки аграрних підприємств. *Вісник ХНАУ*. 2018. № 1. С. 123-131.
 12. Вараксіна О. В., Перебийніс А. В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник УНУ*. 2020. № 30. С. 28-31.
 13. Вареник В. М., Хорошилов С. К. Формування методики оцінки фінансових ресурсів підприємства за сучасних умов функціонування. *Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління*. 2018. Вип. 1(12). С. 129-134.
 14. Великий Ю. М., Топоріна Є. В. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2018/93.pdf.
 15. Великих К. О. Окремі аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2020. № 5(2). С. 122-127.
 16. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів: Вид-во «Магнолія-2006», 2022. 254 с.
 17. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020. № 6. С.14-21.
 18. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с.
 19. Гвоздей Н. І., Бондарук І. С., Вінницька О. А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 1. С. 216-221.

20. Герман М. Управління фінансовими ресурсами підприємства та їх вплив на його фінансовий стан. *Вісник ХНУ*. 2022. № 5. Том 1. С. 175-181.
21. Гнатенко Є. П., Гикава А. О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 421-424.
22. Горбатенко А. А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні. *Економічний вісник Переяслав Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди*. 2020. Вип. № 15/1. С. 195-201.
23. Гуменна-Дерій М., Гуменний П. Автоматизація обліку фінансових ресурсів у будівництві. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2023. № 4 (72), 1 т. С. 200-206.
24. Демко І. І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 116-123.
25. Дорохова Л. М., Недільська Л. В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 241-246.
26. Дранус В. В., Биченко Є. О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами фармацевтичних підприємств. *Електронне фахове видання з економічних наук «Modern economics»*. Миколаїв. 2023, №36. С.51-58.
27. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.
28. Ємельянова Ю. В., Циган Р. М. Удосконалення організації обліку грошових коштів як складової монетарних активів. *Молодий вчений*. 2020. № 5 (81). С. 159-162.
29. Зянько В. В., Фурик В. Г., Вальдшмідт І. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Ч. 1. Вінниця : ВНТУ, 2016. 126 с.
30. Глушко А. Д., Філіп М. Ф. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства. *Вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2018. Вип. 23. С. 470-474.
31. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку

- активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
32. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : постанова НБУ від 22.01.2004 р. № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.
33. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік I : підручник. Вінниця : Вид-во «ФОП Кушнір Ю. В.». 2020. 496 с.
34. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік II : підручник. Вінниця : Вид-во «ФОП Кушнір Ю. В.». 2021. 396 с.
35. Катан Л. І., Сидоренко А. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Ефективна економіка*. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/3087>.
36. Кірданов М. Г. Відображення в бухгалтерському обліку формування і використання фінансових ресурсів підприємства. *Фінанси, облік і аудит*. 2012. Вип. 20. С. 281-288.
37. Кондратенко Ю. І., Артюх-Пасюта О. В. Якісні характеристики корисної фінансової інформації відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті* : тези доповідей XLVII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2023 рік (м. Полтава, 25 квітня 2024 р.). Полтава : ПУЕТ, 2024. С. 125-128.
38. Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Юрченко О. В. Управління дебіторською заборгованістю: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Економічний простір*. 2021. № 166. С. 104-109.
39. Кравченко І. Й. Аналіз національних та міжнародних стандартів обліку фінансових інвестицій. *Ефективна економіка*. 2022. № 44. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2022/76.pdf.
40. Кривенко А. Е. Формування та ефективного використання фінансових

- ресурсів підприємства. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
41. Криворучко О. О., Коцюруба В. О., Артюх-Пасюта О. В. Сутність фінансових ресурсів підприємства та їх види. *Наука і молодь у XXI сторіччі* : збірник матеріалів XI Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 10 листопада 2025 року). Полтава : ПУЕТ, 2025. С. 547-551.
 42. Куприянова В. О., Артюх-Пасюта О. В. Грошовий потік інвестиційної діяльності підприємства як елемент Звіту про рух грошових коштів: національний та міжнародних підхід. *Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування*: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених / [відповід. за вип. : проф. Герасименко Т. О.]. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2023. С. 52-54.
 43. Кустріч Л. О. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні. *Агросвіт*. 2018. № 1. С. 18-24.
 44. Коваль Н. І., Радченко О. Д. Детермінанти стану фінансових ресурсів малих аграрних підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №3. С. 100-116.
 45. Кравченко О., Кобець Т. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-58>.
 46. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2024. 480 с.
 47. Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261-268.
 48. Ксьондз С.М., Сапригіна О.В. Проблеми формування фінансових ресурсів

- підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 611-615.
49. Лисяк Є. В., Белозерцев В. С. Організація обліку фінансових інвестицій. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 78-83.
50. Лобачева І. Ф., Коцераба Н. В., Поліщук Н. В. Економічний аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2022. Вип. 1 (30). С. 119-125.
51. Лобова О. М., Ломоносов Д. С. Сучасна практика оцінки фінансового стану підприємств України із використанням національних моделей. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 94-99.
52. Масюк Ю. В., Шкода А. В. Особливості формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/994/>.
53. Майдуда Г. С. Місце і роль бухгалтерського обліку у формуванні інформації для управління фінансовими ресурсами на відтворення основних засобів. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2015/47.pdf.
54. Матюха Д. А., Шишкіна М. А., Артюх-Пасюта О. В. Облік фінансових інвестицій: проблеми та напрями удосконалення. *Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті : тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (м. Полтава, 10 квітня 2025 р.)*. Полтава : ПУЕТ. С. 579-582.
55. Мілька А. І., Артюх-Пасюта О. В., Белозьоров Є. О., Явтушок Д. В., Закладний Р. О. Сутність та оцінка інноваційної активності підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2025. Випуск 2(116). С. 204-210.
56. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України 28.03.2013 р. № 433. URL: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=382876&search_p_aram=%EE%E1%B3%E3&searchPublishing=1.

57. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.
58. Мамонтова Н. А., Корнійчук Т. С. Особливості обліку дебіторської заборгованості за національними і міжнародними стандартами. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2021. № 21(49). С. 115-119.
59. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
60. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.
61. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» : наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. №91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text>.
62. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/87.pdf.
63. Нікольчук Ю., Небжицький Б., Савчук О. Фінансова стійкість як індикатор ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 1. С. 220-225.
64. Очеретько Л.М., Харьковська О.В. Удосконалення обліку грошових коштів. *Ефективна економіка*. http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2021/87.pdf.
65. Педченко Н. С. Розвиток організації бухгалтерського обліку в Україні в сучасних умовах / М. О. Любимов, Н. С. Педченко, О. В. Артюх-Пасюта, А. І. Мілька, Н. В. Прохар. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2022. №2 (106). С. 42-45.
66. Петряєва З. Ф., Іващенко Г. А., Петряєв О. О. Аналітичне забезпечення

- оцінки фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19(2). С. 122-129.
67. Пилип'як О. В., Майор О. В., Попович Ю. Г. Теоретичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів. *Економіка і управління*. 2022. № 1. С. 88-95.
68. Портнова Г. О., Антоненко В. М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С. 345-355.
69. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011№1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.
70. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
71. Подолянчук О. А. Грошові кошти в системі рахунків обліку. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2019. № 3. С. 110-115.
72. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : постанова правління НБУ №148 від 29.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text>.
73. Приймак С. В. Фінансовий аналіз. Практикум : навч. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2021. 264 с.
74. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
75. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.
76. Рибалко Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось

- більше ? *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 14. С. 28-31.
77. Романів Р. В., Денчук П. Н., Починок Н. В. Фінансовий облік: схеми документообороту, приклади, задачі, тести : навч. посіб. ; 3-тє видання доп. і перероб./ Під заг. ред. Р. В.Романіва. ЗУНУ (електронне видання), 2025. 221 с.
78. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 180-184.
79. Румик І., Пилипенко О. Управління фінансово-господарською діяльністю інтегрованих підприємств на інноваційних засадах. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 2(62). С. 166-175.
80. Румик І., Плетенецька С., Царенок О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств в умовах воєнного стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. № 4(72). С. 9-19.
81. Савицька А. Г. Економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 668 с.
82. Сидоренко О. О. Визнання, класифікація та окремі аспекти обліку дебіторської заборгованості у суб'єктів господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 32. С. 449–456.
83. Скрипник М. І., Григоревська О. О., Таран В. І. Фінансові ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку: необхідність визначення. *Ефективна економіка*. 2016. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4944>.
84. Стеценко Я. Фінансові ресурси підприємства: джерела формування та ефективність їх використання. URL: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Economics/30110.doc.htm.
85. Стороженко О. О., Шейко О. П., Романенко Т. В. Теоретичні аспекти формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 29. Ч. 2. С. 133-137.

86. Ставерська Т. О., Ларіна Т. Ф., Литвинов А. І., Андрющенко І. С., Баламут Г. С., Городецька Т. Е., Горох О. В., Євдокімова М. О., Жилиякова О. В., Лисак Г. Г., Макогон В. В., Малій О. Г., Нагаєва Г. О., Непран А. В., Тімченко О. Д. Фінанси підприємства : підручник. Харків: Вид-во «Іванченка І. С.», 2024. 906 с.
87. Тітенко З. М., Сукач І. П., Конончук Н. Л. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 13. С. 11-15.
88. Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 346 с.
89. Ткачук Л., Венда Ч. Теоретико-методологічні аспекти управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 84-90.
90. Томашевська А. В., Жук О. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах кризи. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18(1). С. 60-67.
91. Томчук О. Ф. Звітність про рух грошових коштів як елемент інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства *Інфраструктура ринку*. 2019. № 28. С. 368-375.
92. Тохтамиш Т. О., Мірошніченко Я. М. Аналіз сучасного стану фінансових ресурсів підприємств України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 12(2). С. 29-33.
93. Тріпак М., Лаврук О. Фінансові інвестиції у системі бухгалтерського обліку. *Економічний аналіз*. 2020. № 3. Т. 30. С. 197-204.
94. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Вид-во ПП «Астроя», 2020. 434 с.
95. Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності) : навч. посіб. / І. М. Парасій-Вергуненко, К. О. Назарова, В. Ю. Гордополов, К. В. Безверхий, В. Д. Гоцуляк, М. О. Нежива, В. С. Негоденко. Київ :

- ЦУЛ, 2024. 586 с.
96. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Ситник Н. С., Смолінська С. Д., Ясіновська І. Ф. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 388 с.
 97. Фоміних В. І., Безпалова Д. І., Довгопола А. Д. Формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 27, ч. 2. С. 61-64.
 98. Хрущ Н. А., Доценко В. В. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 3. Т. 3. С. 274-277.
 99. Чумаченко О., Плетенецька С., Антонєць Т. Управління фінансовим станом підприємств у системі стратегічного менеджменту. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. №1 (73). С. 54-65.
 100. Шевченко В. О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств. *Європейські перспективи*. 2014. № 5. С. 126-133.
 101. Шепелюк В. А. Національні та міжнародні стандарти з обліку фінансових інвестицій: відмінності, недоліки, шляхи гармонізації. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2 (07). С. 302-307.
 102. Шепель Т. П., Вінтоняк А. А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. № 52. URL: [2572-Текст статті-2482-1-10-20230804.pdf](#).
 103. Шурман Ю. О. Фінансові ресурси: економічний зміст та облік. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу: II Міжнар. наук.-практ.а інтернет-конф. студ., асп. та молод. вчен. пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2023 р.)*. Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2023. С. 545-547.
 104. Яременко В. Г., Салманов Н. М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород : Вид-во «Філімоненков О.С.». 2018. Вип. 19(3). С. 158-162.

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Затверджую

Завідувач кафедри

_____ Алла МІЛЬКА

«_____» _____ 2025 р.

**Завдання та календарний графік
виконання кваліфікаційної роботи
на тему «Організація і методика обліку та аналізу фінансових ресурсів
підприємства»**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і аудит»

ступеня магістр

Прізвище, ім'я, по батькові Криворучко Софії Олександрівни

Затверджена наказом ректора № 91-Н від «30» квітня 2025 р.

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Термін фактичного виконання
1	Вибір теми дипломної роботи	до 25.04.2025 р.	25.04.2025 р.
2	Затвердження тем і наукових керівників	до 30.04.2025 р.	30.04.2025 р.
3	Складання плану роботи, завдання та календарного графіку її виконання	до 20.05.2025 р.	20.05.2025 р.
4	Опрацювання нормативних актів та літературних джерел	до 15.06.2025 р.	15.06.2025 р.
5	Написання теоретичних розділів	до 01.09.2025 р.	01.09.2025 р.
6	Виконання аналітичних розрахунків	до 20.09.2025 р.	20.09.2025 р.
7	Подання дипломної роботи керівнику	до 01.10.2025 р.	01.10.2025 р.
8	Робота по усуненню зауважень керівника, уточнення і доповнення практичного матеріалу, оформлення додатків до роботи	до 01.11.2025 р.	01.11.2025 р.
9	Подання доопрацьованого варіанту роботи керівнику	до 25.11.2025 р.	25.11.2025 р.
10	Подання роботи для перевірки на плагіат	до 01.12.2025 р.	01.12.2025 р.
11	Подання роботи на зовнішнє рецензування та отримання довідки про рекомендації щодо впровадження та використання результатів дослідження по дипломній роботі	до 10.12.2025 р.	10.12.2025 р.
12	Подання дипломної роботи на кафедру	до 15.12.2025 р.	15.12.2025 р.
13	Захист дипломної роботи	за графіком	

Дата видачі завдання 20 травня 2025 р.

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Науковий керівник _____

(підпис)

Олена АРТЮХ-ПАСЮТА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота оцінена на _____

(балів, оцінка за національною шкалою, оцінка за ЄКТС)

Протокол засідання ЕК № _____ від «_____» грудня 2025 р.

Секретар ЕК _____

(підпис)

Олена АРТЮХ-ПАСЮТА

